

Forside

Eksamensopgave Bachelor

Semester:	7. Semester, Socialrådgiveruddannelsen
Modul:	Modul 13
Gruppenr.:	12
Antal anslag:	155.608
Titel:	Fællesskabets betydning for overgangen til et selvstændigt voksenliv.
Engelsk titel:	The importance of the community to an independent adult life.
Dato:	6. januar 2022
Vejleder:	Steffen Ernø

Navn:	Rikke Ammitzbøll Kristiansen		
Studienr.	20176204	Telefon nr.	50729275
Studentmail	rammit17@student.aau.dk		
Navn:	Camilla Kjærager Nielsen		
Studienr.	20174368	Telefon nr.	22417056
Studentmail	ckni17@student.aau.dk		
Navn:	Julie Natalie Szewczuk		
Studienr.	20184389	Telefon nr.	30117533
Studentmail	jszewc18@student.aau.dk		

Forord

Dette bachelorprojekt er udarbejdet af tre studerende på Socialrådgiveruddannelsen ved Aalborg Universitet. Projektet er skrevet på baggrund af interessen for, hvad en utraditionel tilgang til arbejdet med udsatte unge, vil kunne bidrage med.

Vi vil gerne sige en stor tak til vores vejleder Steffen Ernø. Du har fra starten af været med på vores idé, omkring at gå en utraditionel vej med dette projekt, og altid haft en positiv tilgang til vores ideer og tanker. Du har derudover bidraget med nogle konstruktive refleksioner, som har været med til at udfordre os.

Derudover skal der lyde en stor tak til Comeback og Råt&Godt, som har bidraget med en ny og spændende viden inden for vores interessefelt. Desuden skal der også lyde en stor tak til de unge, som har stillet op til vores interviews. I har været med til at tilføje endnu et perspektiv til projektet, som dermed har gjort det muligt at skabe viden fra begge parter.

Abstract

The purpose of this project is to investigate the problem of the transition of vulnerable young people to an independent adult life. Therefore the research question in this bachelor project is the following: How can community-oriented efforts by private actors contribute to the transition of vulnerable young people to independent adult life? To answer our research question, we have worked with the theoretical approach to science in the form of hermeneutics. We had a preconception that we would meet young people with a lack of a social network and not being active participants of healthy communities. In addition, we also had the preconception that the vulnerable young people over the age of 18, had been part of the system for many years and had experienced several challenges in the collaboration with the municipality. This is related to our chosen target group, which is vulnerable young people from 15-30 years, as we see this target group as being part of the phenomenon "The transition to an independent adulthood".

The study in the project includes qualitative interviews with the director of Comeback, a social worker from Råt&Godt, and four of the young people who are a part of Råt&Godt. Before the study, we had prepared an interview guide, in which we had been inspired by Axel Honneth's theory of recognition and the three spheres. The empirical data from the qualitative study has been processed through coding, which has made it easier to shed light on the project's main themes. After coding our qualitative interviews, we became aware of two additional theories that were essential for our upcoming analytical work; Carl Rogers' theory of the professional relationship and the Empowerment approach. Using these theories, we got a picture of how community-oriented efforts by private actors can contribute to the work with our chosen target group, as well as how they can address any shortcomings that the young people have experienced in the system. After preparing our interviews with the young informants, it became clear that they experienced shortcomings in all three spheres that Axel Honneth uses in his theory. Furthermore, it was also expressed, after our interview with the young people, that the creation and the feeling of being listened to and met as who you are, has a great significance for one's self-image. Several of the young people did not have this experience when encountering the system, but at Råt&Godt and Comeback they were met by professional people who understood them and gave them the space they individually needed. In that extension, it was also expressed what difference the empowerment approach makes for the young people. The young people had the experience of strengthening their self-image and at the same time

increased faith in themselves and what they were capable of. Following the analysis, the advantages and disadvantages of Råt&Godt and Comeback's efforts have been discussed. At last, it has also been discussed which barrier stands in the way of the municipality's role in the young person's efforts.

Based on our project, we can conclude that there are several problems in the vulnerable young people's transition to an independent adult life. At the same time, it can be concluded that with this target group, there is a need for some non-traditional efforts, instead of just those the municipality can offer.

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Abstract	3
Indholdsfortegnelse	5
Kapitel 1	7
Indledning	7
Problemstilling	8
Afgrænsning	10
Problemformulering	11
Begrebsafklaring	11
Kapitel 2	13
Sociale problemer	13
Definition af sociale problemer	13
Community work	14
Fællesskabets betydning i det senmoderne samfund	16
Den unge målgruppe	18
Beskrivelse af Comeback og Råt&Godt	19
Comeback	19
Råt&Godt	20
Kapitel 3 - Metode	21
Videnskabsteori	21
Hermeneutisk tilgang	22
Vores forforståelse	24
Den kvalitative metode	25

Valg af interviewform	25
Valg af informanter	26
Transskribering	27
Kodning	28
Etiske overvejelser	29
Etiske retningslinjer	29
Interviewguiden	30
Analysestrategi	31
Abduktiv tilgang	33
Teoriafgrænsning	34
Axel Honneths anerkendelsesteori	34
Carl Rogers - Den professionelle relation	37
Empowerment	39
Kapitel 4 - Analyse	41
Anerkendelse i socialt arbejde	41
Relationsarbejdets betydning for målgruppen	45
Overgangen til det selvstændige voksenliv	48
De forskellige perspektiver på fællesskab	53
Kapitel 5 - Diskussion	56
Er fællesskabet for alle?	56
Spiller relationen en vigtig rolle?	58
Konklusion	61
Perspektivering	62
Litteraturliste	66

Kapitel 1

Indledning

Det at betyde noget for andre, kan give langt de fleste mennesker en mening med livet og at blive mødt og anerkendt for det menneske man er, kan også betegnes som en livsbetingelse. Studier viser til og med også, at en af de helt væsentlige faktorer for, at man som menneske lever et langt liv, er social interaktion og at man som menneske føler sig som en del af en gruppe. Et godt fællesskab skal give mulighed for følelsesmæssig tilknytning og spejling, for at fællesskabet kan have en positiv effekt på hvert enkelte (Thingstrup, 2021). Ikke alle mennesker har fra barnsben, de bedste forudsætninger for at indgå i et trygt fællesskab. I Danmark er der stadig mange børn og unge, som vokser op uden et trygt og sikkert hjem. Alt for mange børn vokser op i familier med vold, misbrug, psykisk sygdom eller andet. Sammenligner man kommunerne rundt omkring i Danmark, blev der i 2020 modtaget 135.919 underretninger, som vedrørte børn og unge i mistriivsel (Danmarks Statistik, s.d.).

Men udsatte børn og unge er en bred kategori, fordi det omhandler ikke kun børn og unge, som har været eller er anbragt uden for hjemmet. Børn og unge med psykisk eller fysisk handicap, er del af en anden gruppe, som også kan betegnes som udsatte. I dag findes der ikke et samlet register over, hvor mange børn og unge, der har en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse og modtager hjælp efter Lov om Social Service nr. 1114 af 30/08-2018 (Serviceloven), men seneste opgørelse viser, at det drejer sig om ca. 30-35.000 børn (Børne og Socialministeriet, 2019).

Det diskuteres en del, hvorfor disse børn ofte ender med at gå fra at være udsatte børn, til fortsat også at være udsatte voksne, hvilket samfundet kan være med til at påvirke negativt. Samfundet i dag er bygget op af nogle normer og kasser, som de fleste mennesker konstant bestræber sig på at passe ind i og være en del af. Men ingen mennesker er ens og ikke alle passer ind i disse normer og kasser. Hvis alle mennesker skal sættes i kasser, er der måske nødt til at være en helt unik kasse til hvert enkelt menneske. I dag ses der et større behov for at lytte til hvert enkelt menneskes behov og hvordan deres livskvalitet bliver bedst mulig, med de ressourcer og udfordringer hvert enkelt menneske har med sig i bagagen. Det er muligt at mindske samfundets pres og måske mindske kassesystemtet, men det ændrer stadig ikke på, hvad nogle mennesker har med sig i bagagen og skal leve med hver dag (Thomsen, 2017).

Problematikken omkring udsatte unges overgang til et selvstændigt voksenliv, er ikke et nyt samtaleemne, men et emne, som har været meget omdiskuteret. Hvis man blot tager udgangspunkt i de anbragte unges overgang til et selvstændigt voksenliv, er der relativt få af dem, som får en ungdomsuddannelse (VIVE, 2021). Det er tydeligt, at der findes en del udfordringer, når de unge står i en position, hvor de skal i beskæftigelse eller uddannelse. Heriblandt er der nogle problematikker internt i kommunerne, hvor de ikke har de tilbud, som passer til alle unge. Men de unge skal også være klar og motiverede til at gribe de muligheder de har, hvilket også kan være vanskeligt, hvis man står som psykisk sårbar, i et misbrug eller noget helt tredje og samtidig har oplevet en del nederlag gennem sit liv.

Danmarks ambition om, at alle børn skal vokse op i et sikkert og trygt hjem, har bidraget til, at der er kommet den såkaldte 'Børnene Først' Reform, hvilket er en reform der skal hjælpe udsatte børn og familier tidligere og bedre i dag. Aftalen omkring reformen indeholder også nogle initiativer, blandt andet inden for temaet omkring, at unge skal godt ind i voksenlivet (Social og ældreministeriet, 2021, b). I reformen fremgår det endvidere, at når samfundet først har taget et ansvar for et barn eller en ung, ikke blot må opgive eller give slip igen, før man er sikker på, at den unge er godt på vej ind i voksenlivet. Der er dog stadig mange unge, som må lære at klare sig selv på egen hånd, uden trygge hænder at støtte sig op af og intet fællesskab som møder og anerkender en som menneske. Når de unge så ender i sådan en position, kan det være, at der er brug for en alternativ indsats, som kan give de unge følelsen af at være god nok og være en del af, samt bidrage til samfundet? Netop dette spørgsmål vil lede op til en af projektets problematikker, som vil blive besvaret gennem projektets undersøgelse.

Problemstilling

I følgende afsnit beskrives de problemstillinger, som vi har valgt at have fokus på i vores projekt. Det drejer sig om de unge, som tabes i systemet og samtidig kan være en svær målgruppe at rumme i et komplekst system, som kan være vanskeligt for de unge at finde rundt i. Den sidste problemstilling i projektet omhandler spørgsmålet omkring en eventuel mangel på socialøkonomiske virksomheder og private aktører, som kan bidrage til det sociale arbejde med målgruppen.

Til trods for gentagne diskussioner og løsningsforslag til den proces som foregår, når en ung er i overgangen til ”voksenlivet”, tabes stadig alt for mange unge (Iversen, 2021). Tilbage i marts 2020 fremgik det i en rapport, at omkring 125.000 unge i alderen 16-30 år, hverken var i gang med en uddannelse eller havde et job. Der er tale om unge, som har svært ved at finde sin plads i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet, og der er derfor en stor risiko for, at de unge senere vil blive tabt i overgangen til voksenlivet (Dansk Arbejdsgiverforening, 2020). Nogle af disse unge fremgår i hjemløse statistikken, eller også udvikler de, eller fortsætter med at have et misbrug. Derudover viser tallene, at der tegner sig et generelt billede af unge, som ikke er i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet (Dansk Arbejdsgiverforening, 2020). Til trods for tidlig opfølgning fra det 16. år, samarbejdsmodeller, ændret lovgivninger, reformer som ”sætter børnene først”, er det stadig ikke tilstrækkeligt til, at de unge ikke bliver tabt i processen. Det er blandt andet også politisk set forsikret, at det er ”børnene først” og det er derfor samfundet, der skal tage ansvaret for, at der ikke må tabes unge, før de er sikret godt på vej ind i voksenlivet (Social og ældreministeriet, 2021 b).

Rådet for Socialt Udsatte konstaterer blandt andet, at hjælpen til de unge i systemet, ikke er til at finde rundt i og de udsatte unge oplever et system, som ikke møder dem i øjenhøjde. De unge har en række problemer, som kræver løsninger, der oprigtigt kan omsættes til effektive løsninger. Til trods for, at undersøgelsen som Rådet for Socialt Udsatte har lavet er fra 2013, er der dog ikke meget som er ændret siden. Dette fremgår af de tidligere nævnte tal fra 2020, hvor der stadig er et stort antal af unge, som ikke er i beskæftigelse. Hvad der ligger til grund for ungdomsarbejdsløshed kan være svært at forklare, idet der kan være forskellige årsager til arbejdsløsheden. Det kan både have noget at gøre med ens valg omkring sin egen livsvej og hvilken retning man vælger på arbejdsmarkedet. Det kan dog også have noget at gøre med ens nuværende livssituation. For eksempel kan der peges på, at unge i en særlig udsat forsørgelsessituation, kan have risiko for social udstødelse og manglende anerkendelse fra samfundets fællesskaber. De kan derudover også have svært ved at påbegynde uddannelse i sammenligning med sine uddannelsesparate jævnaldrende. En anden faktor, der kan have betydning for ledigheden kan være, hvis ledigheden kun er en såkaldt delfaktor i en sammensat problematisk situation. En sammensat problematisk situation er for eksempel, hvis arbejdsløsheden er i sammenhæng med blandt andet psykiske problemer, misbrug eller hjemløshed. Uden en koordinerende indsats og den rette hjælp og støtte, kan det måske virke uoverskueligt at

skulle finde et arbejde eller påbegynde en uddannelse (Christensen, 2015). De unge i undersøgelsen påpeger et stort behov for hjælp, til at finde rundt i det komplekse sociale system vi har i Danmark. De unge efterspurgte blandt andet mentorordninger eller støttepersoner. De unge ønskede dog ikke, at alt kontakt til kommunen skulle ordnes for dem, det var tværtimod fordi de blot ønskede at opnå en større medbestemmelse og indflydelse på deres egen sag. De udsatte unge oplever derfor mangel på tillid, men også tiltro til det danske system (Rådet for Socialt Udsatte, 2013).

I 2018 melder Socialstyrelsen ud, at der er afsat 10 mio. kr. til udviklingsstøtte til projekter, som henvender sig til at hjælpe sårbare og udsatte børn og unge. Formålet i denne pulje er, at der støttes op omkring nye indsatser på området, som skal afprøves eller udvikles af frivillige organisationer og NGO'er, men også andre private aktører. Udover at støtte op omkring eksisterende indsatser, sættes der også fokus på at udvikle helt nye, som metodemæssigt ikke kan sammenlignes med andre projekter som før er gennemført (Socialstyrelsen, 2018). Dette kan vidne om, at der er et eventuelt behov for at nytænke indsatsen med målgruppen. Indsatsen i projekterne har til formål at skabe bedre vilkår for sårbare samt udsatte børn og unge (Socialstyrelsen, 2018). Denne pulje vidner også om, at der er et behov i at benytte sig af andre aktører i lokalsamfundet end selve kommunerne, hvilket derfor fører os videre til den valgte problemformulering.

Afgrænsning

I dette afsnit beskrives projektets afgrænsninger og vores til- og fravalg. Det gøres mere tydeligt i nedenstående afsnit, hvad der vil være fokus på i projektet, samt en forklaring omkring de valg vi har truffet.

Når vi beskriver udsatte unge i opgaven, gælder det både unge med sociale problemer, men også unge med psykiske eller fysiske funktionsnedsættelser. Når vi benytter os af en sådan bred målgruppe, er det med til at give os et bredere perspektiv af de unge i overgangen til det selvstændige voksenliv. I projektet spiller det på den måde ikke ind, om man har en funktionsnedsættelse eller ej, men det væsentlige er, at man er i overgangen til at finde sig selv i et komplekst samspil mellem systemverdenen og livsverdenen. Dette kan blandt andet være unge som har svært ved at finde sin plads arbejds- eller uddannelsesmæssigt. Endvidere har vi i projektet afgrænset os fra den juridiske målgruppe i forhold til uddannelse og beskæftigelse, hvor forberedelserne til netop dette allerede starter fra en ung er fyldt 16 år, jf. Serviceloven § 140, stk. 2,

3. Af denne grund arbejder vi med en målgruppe, som er i alderen 18-30 år, som samtidig er målgruppen hos den socialøkonomiske virksomhed, vi samarbejder med i projektet. Dog tages der også udgangspunkt i målgruppen, som strækker sig fra 15-30 år, da vi benytter os af kvalitativ empiri fra den private aktør vi har inddraget udover den socialøkonomiske virksomhed.

I projektet har vi derudover afgrænset os fra efterværn, idet det har været uklart for os, om de interviewede unge tidligere havde været i kontakt med systemet. Ved at vi foretog dette valg, var det også med til, at vi ikke nødvendigvis skulle i kontakt med unge, som havde været i kontakt med det kommunale system. Dette har medført, at vi har afgrænset os fra det kommunale perspektiv, men i stedet fået en forståelse af samarbejdet med kommunen, fra de private aktører.

Afgrænsningen skyldes, at der ikke var mulighed for at tilføje et direkte kommunalt perspektiv, grundet vanskeligheder med at få etableret et interview med socialrådgivere i påtænkte kommune.

Problemformulering

Hvordan kan fællesskabsorienterede indsatser hos private aktører bidrage til udsatte unges overgang til det selvstændige voksenliv?

Begrebsafklaring

I dette afsnit definerer vi vores forståelser af de centrale begreber, som både opstår i vores problemformulering, men som også kan findes i resten af projektet. Formålet med dette er, at forberede læseren og give et indtryk af, hvad vores forforståelse og fortolkning har været, i forhold til arbejdet med projektets problemstilling.

Fællesskabsorienterede indsatser:

- Når vi anvender begrebet “Fællesskabsorienterede indsatser” i vores projekt, skal det forstås som værende de indsatser, som blandt andet Råt&Godt og Comeback tilbyder. I disse indsatser er der fokus på det sociale samt fællesskabet udover det beskæftigelsesrettede. Begrebet kan derfor forstås på to måder: fællesskabet på en arbejdsplads og det fællesskab samt netværk man får ude i samfundet. Hos Råt&Godt og Comeback er der tale om fællesskab i forskellige grader, både i forhold til at være en del af noget, men også et fællesskab og en indsats, hvor man får kompetencer og erfaringer, man kan tage med sig videre.

Unge tabes i systemet:

- Når vi benytter os af fænomenet “de unge bliver tabt”, kan der blandt andet refereres til reformen “Børnene Først”, hvor regeringen fastslår at der ikke må gives op eller slip, før unge er kommet godt undervejs ind i voksenlivet. De unge tabes derfor undervejs, hvis der gives slip eller gives op for tidligt. De “unge som bliver tabt” har svært ved at finde fodfæste i livet og kommer ikke i beskæftigelse eller tager en uddannelse, derudover bliver nogle af dem hjemløse og udvikler misbrug (Iversen, 2021).

Overgangen til det selvstændige voksenliv:

- I vores drøftelser af målgruppen har fænomenet “overgangen til voksenlivet” været meget afgørende, da det definerer den proces vores målgruppe netop er i. Det kan umiddelbart være svært at definere “voksenlivet”, men man vil ofte støde på fænomenet. Når der tales om unge i overgangen til voksenlivet i lovgivningen, vil det blandt andet fremgå i Servicelovens § 19a. Her fremgår det, at enhver ung med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, kronisk eller langvarig lidelse, kan modtage hjælp efter Serviceloven. De unge skal modtage hjælpen fra de fylder 16 år, hvor der skal påbegyndes en forberedelse til overgangen til voksenlivet. Vi er dog blevet bevidste om, under indsamling af empiri, at en sådan overgang til voksenlivet ikke er defineret af alder, men hvor den enkelte er i sit liv. I vores kvalitative interview af den socialøkonomiske virksomhed, tegnede der sig et billede af en målgruppe hvis “overgang til et selvstændigt voksenliv”, var blevet udskudt grundet psykosociale problemer. Denne overgang kan forekomme på forskellige tidspunkter i de unges liv, alt afhængig af hvornår de er klar til det eller kan få den rette hjælp i overgangen til voksenlivet.

Private aktører:

- Ved en privat aktør i projektets sammenhæng, vil man gerne fremme sociale og samfundsmæssige formål. Det er en “not-for-profit” virksomhed, der består af private aktører, hvor overskuddet går til at hjælpe udsatte borgere gennem for eksempel etablering af arbejdspladser, der blandt andet vil hjælpe dem ud i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet (Cabi, s.d.). I projektet forstås private aktører som organisationer der adskiller sig fra det kommunale regi. Dermed vil dette også involvere den socialøkonomiske

virksomhed som fremgår i den kvalitative undersøgelse. De private aktører vil adskille sig fra kommunen og i stedet supplere med andre indsatser gennem et muligt samarbejde.

Kapitel 2

I følgende kapitel er der beskrevet et genstandsfelt, som er med til at bidrage til et nødvendigt vidensfelt, som er relevant at kende til inden projektets analyse og diskussion. Der vil i dette kapitel være beskrivelser omkring, hvad sociale problemer er og deres betydning for projektet. Samtidig vil det blive klargjort, hvilken forståelse vi har omkring community work og fællesskabets betydning i det senmoderne samfund. Derudover vil der være en forklaring omkring vores valgte informanter. Afslutningsvis vil der være et afsnit omkring målgruppen, samt et beskrivende afsnit omkring de valgte private aktører; Råt&Godt og Comeback.

Sociale problemer

I dette afsnit beskriver vi hvilken definition af sociale problemer vi har været inspireret af i projektarbejdet. Samtidig står der mere konkret, hvilke sociale problemer den valgte målgruppe har eller kan have med sig. Formålet med dette er, at forberede læseren på, hvordan vi har forstået sociale problemer, og hvordan det kan lægge til grund for vores udarbejdelse af projektet.

Definition af sociale problemer

Når man skal forstå, hvad et socialt problem er, er der forskellige opfattelser og definitioner på, hvad et socialt problem egentlig er. Der er forskellige sider til et socialt problem, og opfattes derfor forskelligt. En umiddelbar definition er, hvis man kigger på borgerne og de forhold, som de mener er problematiske, og gerne vil have hjælp til at løse. Her skal man dog være opmærksom på, at ikke alle borgere har de samme meninger om, hvilke forhold der er problematiske eller har behov for en handling. En anden definition kan være en, som man har fået gennem videnskabelige undersøgelser, og det er derfor videnskaben som har defineret det sociale problem. Dog kan det være besværligt at fastslå ud fra videnskaben, hvad der er og ikke er et socialt problem, samt hvor behovet for en handling befinder sig. Ligesom med borgernes egne opfattelser og holdninger, er der forskellige videnskabelige teorier og perspektiver, der hver har deres forståelse og fortolkning på, hvordan et socialt problem skal eller ikke skal forstås (Bundesen, 2015). Det er derfor kompliceret at definere hvad et socialt problem egentlig er, idet der er forskellige opfattelser af problematikken, både når

det kommer til borgerens egen holdning, men også i forhold til den videnskabelige og teoretiske holdning. Men udover dette er forståelsen på det sociale problem også afhængig af samfundet og de socialpolitiske kontekster. Ifølge denne optik er sociale problemer ikke noget, som bare opstår af sig selv, men noget som vi samfundsmæssigt og politisk er med til at konstruere, blandt andet gennem de *“samfundsmæssige gældende interesser, normer og værdier”* (Bundesen, 2015, p. 24).

I forlængelse af, at vi i vores problemformulering gerne vil anvende private aktører og en fællesskabsorienteret indsats, er vi inspireret ud fra Peter Bundesens definition af socialt arbejde: *“Der er en oplevet, uønsket social livssituation, som der er en udbredt opfattelse om, at politiske institutioner har et ansvar for at afhjælpe. Løsningsindsatsen kan udføres af de politiske institutioner eller i samarbejde med andre aktører”* (2015, p. 30).

Community work

I følgende afsnit vil der blive redegjort for community work som perspektiv og teori, samt hvordan det kan anvendes i det sociale arbejde.

Projektets problemformulering indikerer, at man ved hjælp af fællesskab og lokalsamfundet gerne vil finde handlingsmuligheder, som kan bidrage til arbejdet med udsatte unge, der er i overgangen til et selvstændig voksenlivet. På grund af dette, har vi valgt at anvende et community perspektiv, som netop retter sig mod de fællesskaber der er i ens lokalsamfund (Posborg, 2016). Ved at anvende community work som et perspektiv, vil man opnå en mere utraditionel form for socialt arbejde, som bevæger sig imod noget nyt og blandt andet anvender viden og erfaringer fra lokalsamfundet. Her kan man både få nyttig viden fra andre samarbejdspartnere, private aktører, lokale borgere eller målgruppen selv. På den måde vil man få et bredere billede af udviklingsmulighederne, men samtidig er der også mulighed for, at man får en bedre forståelse af selve målgruppen og deres eget blik på udviklingen. Af den grund vil der være mulighed for, at man ved at anvende lokalsamfundsarbejde i det sociale arbejde, kan danne en indsats eller proces med et kombineret blik på både systemverdenen og livsverdenen (Posborg, 2016).

I forhold til hverdagslivet og vores relation til det omgivende miljø, kan lokalsamfundet have en særlig betydning og effekt for målgruppen. Om det er emotionel effekt i forbindelse med tryghed, utryghed, tilknytning eller andre identitetsskabende forhold, har det en betydning for det sociale liv. Alle har behov for steder, hvor man kan mødes og hvor man gør *”stedet til sin ven”* (Fallov, 2015,

p. 205). Det kan derfor have en positiv indflydelse hos mange borgere, hvis man har et sted hvor man hører til og kan få støtte. Der kan dog også fremkomme en negativ udvikling eller indflydelse, hvis nogle bestemte grupper oplever at blive socialt udstødt eller ekskluderet fra disse fællesskaber (Fallov, 2015).

Når man vil arbejde med community work og lokalsamfundsarbejde, er der derfor mange veje man kan gå og forskellige teorier man kan anvende. Det er derfor godt at have øje for, hvilken måde man arbejder med lokalsamfundet på. Alt efter hvilket område man har fokus på og hvad formålet er med udviklingen og borgernes indflydelse samt indvirkning, har betydning for metoden og måden man anvender community teori på. Der er tre metoder, som kan anvendes i forhold til udarbejdelsen med lokalsamfundsarbejde: Hverdagspædagogik, Projektarbejde og Empowerment (Posborg, 2016). I forhold til projektarbejdet og bearbejdelsen af empirien, har vi dog været været inspireret af lokalsamfundsarbejde og metoden empowerment.

Empowerment og lokalsamfundsarbejde er en social strategi, hvor man fokuserer på at give borgere mulighed for at opnå magt til at handle selv og træffe beslutninger i sit eget liv. Det er derfor et mål med empowerment, at øge borgere eller gruppens egen selvstændighed og give dem magten og ansvaret, samt støtte til selv at løse deres sociale problem (Posborg, 2016). Ifølge Rikke Posborg, betegner flere forfattere empowerment som værende en metode, der giver borgere medindflydelse i de relationer, de indgår i samfundet, for eksempel de relationer man indgår i på en arbejdsplads (2016, p. 511). Med denne metode kigger man på de basale sociale rettigheder, men samtidig har man også fokus på den ”*individuelle og kollektive myndiggørelse som et selvstændigt velfærdsmål [...] på samme tid kræver ændringer i samfundets strukturer og i individets og gruppers bevidsthed*” (Posborg, 2016, p. 511). Ikke nok med at der med empowerment-metoden sker en ændring hos de enkelte personer, kan der også opstå en udvikling i strukturerne. Empowerment ses også som en læringsproces hos borgerne, hvor man udover at give dem øget kontrol over sit eget liv, også bidrager til en personlig vækst, samt en mulig ændring i hverdagslivet. Her arbejdes der med mestringsfærdigheder hos borgerne, hvor man vil støtte til aktivt at fremme deres deltagelse og indflydelse i fællesskaberne i det omgivende samfund. Gennem en aktiv deltagelse i en gruppe, hvor man arbejder empowermentorienteret, har den enkelte en personlig vækst og har mulighed for at handle og mindske eller forandre sine begrænsninger i tilværelsen (Posborg, 2016). Når det kommer til empowerment i lokalsamfundsarbejde, er der tale om et formål, hvor man styrker den

ligeværdige deltagelse i projektarbejdet. Empowerment kan anvendes til at fokusere på individet og lokalsamfundets muligheder for ikke at blive udstødt, men i stedet være en aktiv del af samfundets udvikling i forhold til uddannelsessystemet eller arbejdsmarkedet. Derudover peger metoden også på en udvikling i praksis, hvor borgernes afhængighed af det sociale system mindskes, og man i stedet for støtter og hjælper borgeren til at øge sin egen kapacitet og myndighed (Posborg, 2016).

Når det kommer til projektets problemformulering og problemstillinger, er det relevant at anvende empowerment og kigge på, hvilken betydning det har for de udsatte unge at være en aktiv del ude i de socialøkonomiske virksomheder. Vi har været inspireret af empowermentets formål med lokalsamfundsarbejdet, hvor det gælder om både at øge den enkelte borger og hele gruppens selvstændighed og magt til selv at handle. Samtidig ønsker man også at opbygge et fællesskab, hvor man styrker den allerede eksisterende deltagelse af de udsatte unge, eller at gøre dem mere ligeværdig ude i samfundet (Posborg, 2016). Med denne metode i lokalsamfundsarbejdet er det muligt at bearbejde sin empiri og finde den ønskede medindflydelse samt se, om det er noget der sker på nuværende tidspunkt ude i samfundet. Ved hjælp af lokalsamfundsarbejde og empowerment bliver det muligt at se, om det har den ønskede effekt og om de udsatte unge opnår magt og selvstændighed gennem de socialøkonomiske virksomheder og fællesskaber. Det er tidligere nævnt i projektet, at der kan være forskellige årsager til, at en ung er arbejdsløs eller har svært ved at påbegynde en uddannelse. Her var en faktor blandt andet, at det kan virke uoverskueligt og besværligt, måske på grund af andre sociale problemer (jf. afsnittet om Sociale problemer). Under projektarbejdet har vi derfor været opmærksom på dette, og om der kan være tale om at give nogle unge for meget kontrol samt magt over noget, de måske ikke ønskede eller kunne have kontrol over selv (Posborg, 2016).

Fællesskabets betydning i det senmoderne samfund

Forskningen i ungdom har i længere tid fokuseret på de konsekvenser der måtte være ved individualiseringen for ungdomslivet (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017). Der er dog kommet nyere forskning, som også går ind og fokuserer på unges fællesskaber. Forskningen har før i tiden haft tendens til at omtale individualiseringen som noget af det der opløste fællesskabet, hvilket har ændret sig, så fællesskabsbegrebet og individualiseringen nu kan ses som modsatte fænomener (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017). Man ser i større grad nu, at individualiseringen kan være noget der laver om på forudsætningen for fællesskabet (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017). Det

enkelte menneske kan ikke længere blot læne sig op ad en fast base, men må i stedet på et individuelt niveau styrke sin egen identitet. Udviklingen har medført ændringer for mange, både negativt, men også positivt. Nogle har oplevet nye muligheder for frigørelse, hvor andre måske har mistet deres faste holdepunkter, hvilket har den konsekvens, at de har brug for eller har haft brug for at håndtere deres egen tilværelse (Posborg, 2016). I det senmoderne samfund er værdier og fællesskaber nu noget man udskifter og tilvælger. Dette gøres i takt med, at man skal finde sig selv.

Når der tales om fællesskabers betydning, kan det være nødvendigt også at inddrage dannelse, som kan beskrive den udvikling der er af vores måder at tænke, føle og vil noget (Bertelsen, 2005). Dannelse forekommer i fællesskaber med andre og finder sted i en indvirkning af det fællesskab. Det betyder derudover at dannelse har betydning for vores formåen til at deltage i og bidrage til fællesskabet, som vi danner os i. Der fokuseres derfor på en dannelse af noget og i forhold til noget, hvilket i denne sammenhæng vil være fællesskab. Dannelse vil herudover kunne handle den måde vi oplever, handler og forholder os til andre mennesker samt samfundet på (Bertelsen, 2005). Det betyder endvidere, at der er tale om en dannelse af vores egen evne og vilje til at kunne tage del i, samt bidrage til fællesskabet. Dannelsen finder derfor sted i fællesskaberne, men samtidig ses der også en dannelse af fællesskabet, idet det kræver, at vi forud dannes til at kunne udvikle og opretholde fællesskabet (Bertelsen, 2005). Dette kan igen for nogle virke som en befrielse, hvor det for andre medfører at påtage sig et ansvar, som man ikke er i stand til at tage. Det at skulle træffe valg på egen hånd, er ikke noget alle unge kan, hvilket kan medføre at de pludselig står udenfor samfundet og har svært ved at finde deres rette plads, samt give dem følelsen af at være en del af noget og høre til (Høher-Larsen, 2016).

Fællesskaberne som efterspørges, er nogle som kan give de unge et rum, hvor de har mulighed for at dyrke sig selv og hvor det er muligt at få lov til, at finde ud af hvem man er. Mange unge går og kæmper med en usikkerhed og tvivl omkring de mange valgmuligheder og samfundsmæssige krav, som er til at finde i dagens samfund. Der er sket store økonomiske, teknologiske, politiske og arbejdsmarkedsmæssige ændringer i samfundet. Disse ændringer har ikke kun været med til at påvirke menneskers ydre liv, men det har også påvirket menneskets identitetsdannelse og sind (Posborg, 2016). Børnerådets formand Per Larsen mener, at udviklingen af samfundet går i den helt forkerte retning (Straarup, 2018). Dette er både i et børne- og et samfundsperspektiv. Ungdomslivet opleves af mange i dag som et udskillelsesforløb, hvor det handler om at leve op til samfundets

mange forventninger og dets præstationspres. At samfundet har udviklet sig på denne måde, har medvirket til, at mange unge i dag er på overarbejde i form af konstant, at skulle leve op til omgivelsernes krav og ens egne forventninger (Straarup, 2018). Det kan imidlertid være svært, at skulle melde sig ud af samfundet. Fællesskaber er noget, der fremstår som noget man selv vælger og som man selv melder sig ind i og lige så vel ud af, som man ønsker det (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017).

Der er mange former for fællesskaber som de unge kan være en del af, heriblandt kan det være i familien/nære relationer eller på uddannelse/arbejde, men det kan også være i foreninger/fritiden. I foreningsdeltagelse viser det sig, at det ikke blot har indflydelse på deres hverdagsliv og sociale liv, men såvel også har stor betydning for deres selvforståelse (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017). Foreningsfællesskaber kan altså fremstå som identitetsbeskrivende, hvilket kan give et billede af hvem det er og hvad de står for. For nogle unge kan der opstå en forpligtelse i forbindelse med deltagelsen i foreningen, men for andre kan det også blive et værdigrundlag som de i en vis omfang lever efter. Fællesskaber i lokalsamfundet viser sig også at danne rammer om unges fritids fællesskaber, hvor unge kan finde måder, at engagere sig i de lokale fællesskaber. Her kan der være tale om vidt forskellige aktiviteter, som dog mere præcist befinder sig i det lokalområde man bor i (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017).

Den unge målgruppe

Som tidligere nævnt er udsatte unge en bred kategori, hvilket gør, at det er nødvendigt at definere vores målgruppe. Aldersmæssigt vil den omfatte 15-30 årige unge, hvilket blandt andet skyldes, at vores indsamlede empiri også tager udgangspunkt i denne aldersgruppe. Målgruppen omfatter de unge, der træder udenfor de normative kasser som samfundet opstiller. Det er også de unge, som har svært ved at tilpasse sig det danske arbejdsmarked eller uddannelsessystem. Vores målgruppe begrænser sig ikke til den bestemte problematik, som har indflydelse på den unges udsatte position. Med dette tænkes der blandt andet på hjemløshed, tidligere anbringelser, psykisk eller fysiske lidelser, som også nævnes i projektets indledning. Dette skyldes at vores fokus har været bredt og hos de unge, som ikke passer ind i nogle "kasser" hos kommunerne. De unge befinder sig hver især forskellige steder i deres liv, men har dét til fælles, at de er et sted i deres liv, hvor der kræves en nytænkende og utraditionel indsats.

Beskrivelse af Comeback og Råt&Godt

I dette afsnit er der lavet en beskrivelse af to af de valgte informanter; Comeback og Råt&Godt. Grunden til disse beskrivelser er, at gøre det klart for læseren, hvem de private aktører er, hvad deres værdier er i det sociale arbejde og hvilket formål de har med deres indsats for de udsatte unge.

Comeback

Comeback er en virksomhed, som arbejder med en innovativ tankegang og forsøger at hjælpe unge mænd i alderen 15-35 år, der er en del af den marginaliserede gruppe i det danske samfund (Comeback, s.d., a). Her hjælpes de unge til at blive selvstændige og tage et ansvar, når det kommer til deres egen udvikling. Comeback er specialiseret i at hjælpe denne marginaliserede gruppe, der blandt andet kan være i en fastlåst situation med for eksempel misbrug, kriminalitet og udadreagerende adfærd. Netop denne målgruppe kan have svært ved at tilpasse sig regler og traditioner, da de ofte kommer fra kriminelle baggrunde og har levet et liv, hvor livet på gaden har været vejen frem (Comeback, s.d., b). Den sociale mission for Comeback er, at man i samarbejde med Aarhus og Københavns Kommune, vil bryde netop denne marginalisering af de unge, som lever på kanten af samfundet. Man vil skabe vedvarende og nye muligheder for deres indtræden på arbejdsmarkedet, i samfundet og fællesskabet, hvor de vil blive selvstændige, selvforsørgende og bidragende borgere (Comeback, s.d., a). Comeback er en virksomhed, der i samarbejde med både Aarhus og Københavns Kommune tilbyder forløb for disse udsatte og marginaliserede unge mænd. Disse forløb har fokus på, at omsætte de unge mænds ressourcer, så de kan få en hverdag til at hænge sammen, både i forhold til deres relationer, men også i forbindelse med hvordan disse ressourcer kan anvendes til fremtidige jobs og uddannelser (Comeback, s.d., b).

Det er nævnt, at Comeback også arbejder med den yngre målgruppe, som er under 18 år. Her er fokuset mere på, at drengene oplever muligheden for at være en del af et konstruktivt fællesskab, hvor de både individuelt eller i grupper, vil arbejde mod en udvikling af bæredygtige målsætninger for deres egen fremtid (Comeback, s.d., c). Gennem tiden har Comeback erfaret, hvor vigtig en betydning det har for borgere, at man har de sociale bånd der giver en social kapital, som har betydning for ens deltagelse og inklusion i samfundet. Derfor har Comeback fokus på netop dette og de prosociale værdier, når det kommer til arbejdet med de unge. De har særligt fokus på at

understøtte disse værdier, ”*hvor de fastholdes inden for normsamfundets rammer*”, så tiltrækningen og muligheden for at blive en del af subkulturerne mindskes (Comeback, s.d., c). Herudover ses tilbuddet til de unge som et alternativ i forhold til støtte, enten efter endt ungdomssanktion eller som et alternativ til anbringelse. Udover at have fokus på gennemførelse af folkeskolens afgangseksamen, eller at samle de unge op der, hvor andre ikke har mulighed for det, handler det også om at skabe et positivt miljø for dem. Et miljø hvor de vil blive anerkendt for de konstruktive handlinger de gør sig. Der arbejdes derfor helhedsorienteret med de unge, både i forhold til netværk, professionalisme og familie, hvor Comeback vil fungere som en daglig støtte (Comeback, s.d., c). Kort fortalt, er der ved begge forløb og tilbud derfor fokus på, at målgruppen lærer ”*at forstå sig selv, at tage personligt ansvar og udvikle deres sociale kompetencer*” (Comeback, s.d., b).

Råt&Godt

Råt&Godt er en social ansvarlig og bæredygtig virksomhed, hvor det primære formål er, at hjælpe udfordrede unge væk fra ledighed og ud i beskæftigelse. Der tilbydes derfor et beskæftigelsesforløb for unge, som ikke trives i uddannelse eller job, hvor formålet er, at blive afklaret og klar til netop dette. Hos Råt&Godt er der mulighed for at få erfaring og arbejde i en afdeling, som falder inden for ens interessefelt og kompetencer. Det social ansvarlige ansvar og bæredygtigheden tydes allerede gennem Råt&Godts motto, som er ”*Råt&Godt - fordi mennesker og materialer fortjener en chance til*”. Alle afdelinger har udover beskæftigelsestilbuddet også fokus på, at man fremmer ansvarligt forbrug og produktion. Derfor arbejder alle afdelinger på at genanvende materialer og give det et nyt liv, hvilket man som samarbejdspartner at med til at muliggøre (Råt&Godt, s.d., a).

Det er nævnt ovenfor, at Råt&Godt tilbyder et beskæftigelsesforløb for ledige unge. Det er et afklarings- og opkvalificeringsforløb, der tilbydes til unge i alderen 18-30 år, der har særlige udfordringer, som gør det vanskeligt for dem at færdiggøre eller opnå ordinært arbejde på normale vilkår. Målgruppen består af unge, som har det til fælles, at de har behov for en struktureret, helhedsorienteret og håndholdt indsats, der skal hjælpe dem til at gennemføre uddannelse eller varetage et arbejde på særlige vilkår (Råt&Godt, s.d., b). Beskæftigelsestilbuddet sker i samarbejde med den enkeltes rådgiver ved enten Uddannelseshuset eller Jobcentret i den kommune, som man hører til. Det er et helhedsorienteret forløb, som tilrettelægges i samarbejde med de unge efter den enkeltes interesser, kompetencer og fremtidsplaner (Råt&Godt, s.d., a). Overordnet set er formålet med de enkelte forløb, ”*at styrke den enkeltes kompetencer, motivation og ejerskab i forhold til*

arbejdsmarkedet og skabe overgange til beskæftigelse” (Råt&Godt, s.d., b). Råt&Godt ønsker at gøre en væsentlig forskel for de unge, som ellers mangler støtten til at komme videre i livet i den retning, som er den helt rigtige vej for den enkeltes vedkommende. Derfor går overskuddet fra Råt&Godts butikker og materialebanken netop til at gøre stedet mere attraktivt, så de unge kan opnå denne støtte. Overskuddet går blandt andet til gratis frokost, gratis massage, sociale arrangementer og udflugter, eller i særlige tilfælde, praktisk økonomisk støtte (Råt&Godt, s.d., b).

Kapitel 3 - Metode

Følgende afsnit vil indeholde vores metodeafsnit. For at kunne besvare opgavens problemformulering, vil vi benytte os af en videnskabelig tilgang, samt nogle forskellige metoder. Dette afsnit vil indeholde vores valg af videnskabsteori og valg af metoder og endvidere vores valg af informanter, interviewguide, hvilken form for interview og vores databehandling. Afslutningsvis vil den indeholde vores valg af analysestrategier og hvilke overvejelser der ligger til grund for valget af disse, samt etiske- overvejelser og retningslinjer.

Videnskabsteori

Videnskabsteori beskæftiger sig blandt andet med spørgsmål omkring, hvad sandheden er og hvordan man egentligt kan forstå og undersøge verden. Forskellen fra almindelig videnskab og videnskabsteori er, at enkelte videnskaber undersøger blot nogle afgrænsede områder af virkeligheden, hvorimod videnskabsteori undersøger, hvordan videnskaberne selv fungerer.

Når man tænker videnskabsteori, forholder man sig oftest til den del af virkeligheden, som man har et ønske om at undersøge. Dette kaldes for *ontologi* (Lysen & Michael, 2021).

Ontologi kan beskrives som “læren om det værende; det, der inden for en videnskabelig tilgang opfattes som genstandsfeltet” (Lysen & Christensen, 2021, p. 22). I forhold til denne opgave handler det derfor om, hvad det er vi undersøger, og om det egentligt er et socialt problem, inden vi begynder at tale om det. Udover at forholde sig til den del af virkeligheden, som man har et ønske om at undersøge, skal man endvidere forholde sig til forudsætninger for overhovedet at opnå en viden omkring emnet, hvilket kaldes for *epistemologi*. Epistemologi handler derfor om, hvordan det i det sociale arbejde er muligt at undersøge sociale problemer, som kommer til udtryk på forskellige måder, samt hvilken viden det overhovedet muligt at få (Lysen & Christensen, 2021).

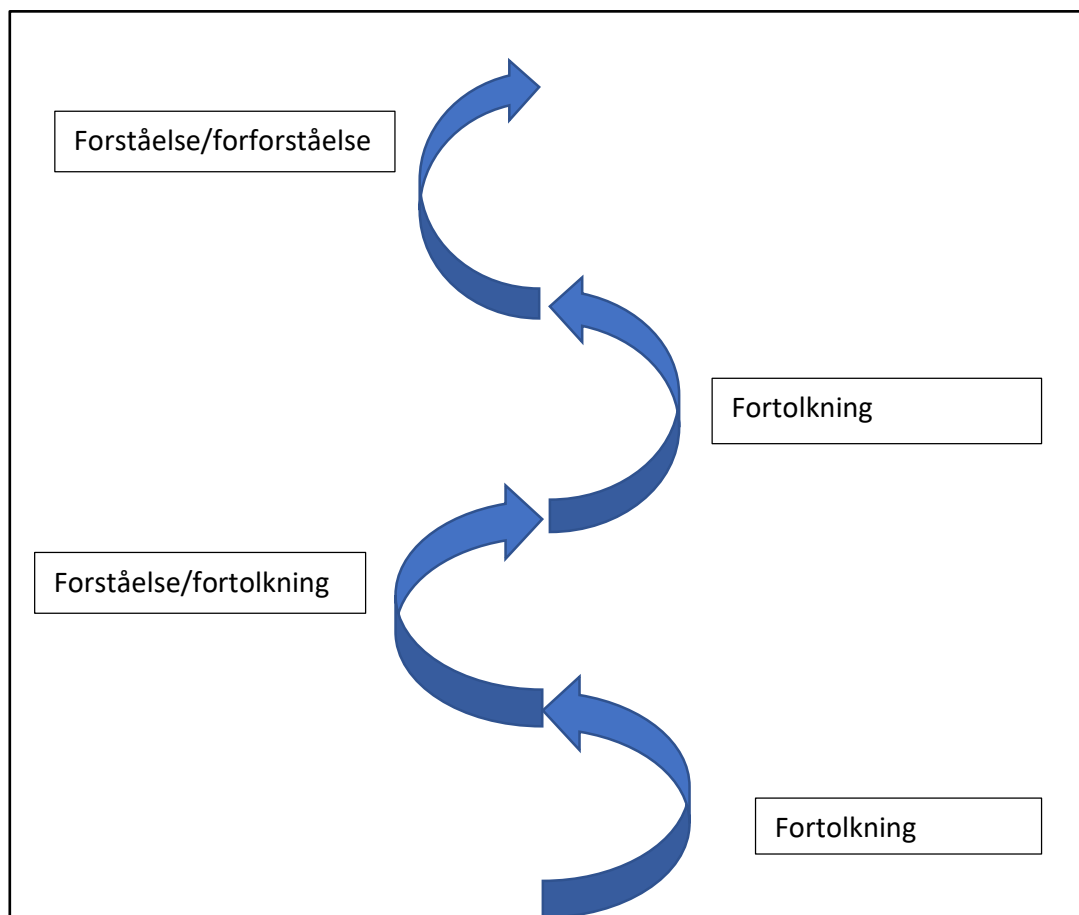
Hermeneutisk tilgang

I følgende afsnit vil der blive redegjort for, hvilken videnskabsteoretisk tilgang, vi har arbejdet i projektet, da det er en væsentlig faktor for udarbejdelsen af projektet samt forståelsen af problematikken. Havde vi arbejdet med et projekt, som ikke var tidsbegrænset, ville det have været relevant for vores undersøgelse, hvis man havde lavet en sammenkobling af videnskabsteoriene hermeneutik og interaktionisme. Men da det er et tidsbegrænset projekt, har vi i stedet valgt at fokusere på kun hermeneutikken. Dette er blandt andet på grund af bearbejdelsen af vores empiri, samt den måde vi har arbejdet på i forbindelse med at skabe eller finde en forståelse, hvilket vil blive beskrevet i dette afsnit.

I forhold til projektet, har vi skaffet vores primære empiri gennem fortolkninger af forskellige udtryksformer hos vores informanter. Ved udtryksformer gælder der for eksempel tale, tekst, kropssprog og lignende (Christensen, 2021). I den hermeneutiske tilgang er man interesseret i de subjektive meninger der dannes, når aktører mødes med hinanden, heriblandt intentioner, motiver, følelser og tanker. Der er derfor mange veje man kan gå med hermeneutikken, idet der findes flere kernebegreber, som har betydning for den viden man har og de diskussioner man kommer frem til. Dog handler hermeneutikken overordnet om at fortolke og forstå. Der er tale om en tilstedeværende fortolkningsproces, uanset hvilke sociale aktører man mødes med. Dette betyder, at man arbejder med fortolkninger af udsagn, som man møder gennem de forskellige udtryksformer, der tidligere er blevet nævnt. Hovedformålet med hermeneutikken er derfor at forstå og forklare, hvorfor mennesker handler som de gør, samt hvad den dybere mening er med netop denne forståelse (Christensen, 2021).

I forbindelse med projektarbejdet har vi fået en bedre viden og erfaringer omkring, hvordan forståelser af bestemte problematikker kan være forskellige, alt efter, hvilken kontekst man befinder sig i. Om man er studerende og danner forforståelser gennem den viden man trækker på, eller socialrådgiver og arbejder ud fra erfaring eller borger ude i samfundet, har man forskellige meninger og forståelser om det omtalte. Hvad der er meningsfuldt for den ene, kan have en helt anden betydning for en anden (Christensen, 2021). Dette er endnu en faktor i den hermeneutiske tilgang. Man går aldrig ud i samfundet uden at have en forudsætning eller en forståelse af det man møder. Ifølge hermeneutikken befinder mennesker sig altid i denne fortolkningsproces, "*dels af sig*

selv og dels af de mennesker og situationer, man møder” (Christensen, 2018). Netop af denne grund, har vi også arbejdet med den hermeneutiske spiral.

Figur 1: den hermeneutiske spiral (Lavet af projektgruppen)

Måden man forstår og får fænomener til at give mening er, på grund af den kontekst og baggrundsviden man har. Samtidig bliver denne viden påvirket eller udfordret af eventuelle nye fænomener, som man er stødt på ude i samfundet, enten gennem samtaler eller i et møde med andre aktørers forståelser. Det kan siges, at man arbejder med en endeløs bevægelse, hvor der opstår en vekselvirkning og dermed en udfordring af den allerede eksisterende virkelighed (Christensen, 2021). I vores projekt skete der en vekselvirkning mellem teori og empiri, som var med til at give en forståelse af, hvordan de forskellige informanter fortolkede og forstod deres virkelighed. I arbejdet med den hermeneutiske spiral søger man derfor at forstå dele i forhold til helheder. Man kan ikke forstå de enkelte dele uden at fortolke på helheden og samtidig kan man heller ikke forstå helheden uden at have fokus på de enkelte dele. Det vil sige, at man med den hermeneutiske tilgang,

ikke kun vil arbejde med de individuelle aktørers forståelse og mening, men også forstå hvordan konteksten og kulturen eller samfundet, kan have en indflydelse på denne meningsdannelse hos aktørerne (Christensen, 2021).

Da vi skulle undersøge de forskellige opfattelser og virkeligheder hos informanterne, var vi opmærksomme på, at vi allerede ville have en opfattelse eller fordom. Ofte kommer den allerede eksisterende fordom og opfattelse frem i projektets problem. Alle mennesker har, som nævnt tidligere, en forforståelse eller fordom overfor et problem, hvilket normalt ses som noget negativt, men det er blot en fordel med den hermeneutiske tilgang. På den måde er der mulighed for, at man kan leve sig ind i de andres kontekst og liv, hvor fortolkningen opstår. Ved at sætte sig ind i andres kontekst og fortolke på deres mening, udfordrer man sin egen fordom og skaber derved en ny og underbygget viden (Ingemann, Kjeldsen, Nørup & Rasmussen, 2018).

Vi vil i det efterfølgende afsnit gøre det gennemsigtigt og klart, hvilken forforståelse vi havde på problemet, inden vi gik i gang med projektarbejdet. På den måde gøres det tydeligt for læseren, hvilken virkelighed og opfattelse vi mødte problematikken og de andre aktører med.

Vores forforståelse

I starten af vores projektarbejde blev vi nysgerrige på området omkring udsatte unge og overgangen til voksenlivet, efter vi havde læst artiklen *“FORSKEREN: Vi ved, at vi taber for mange børn i overgangen til voksenlivet”* (Mørk, 2021). Det var med til at give os nogle tanker omkring, hvad der skal til for, at de unge bliver mere selvstændige og kommer godt ind i voksenlivet.

Før vi påbegyndte undersøgelsen af vores projekt, havde vi i derved dannet os nogle tanker omkring den valgte målgruppe og problematikken. Inden vi interviewede vores unge informanter, havde vi blandt andet en forforståelse om, at vi ville møde unge mennesker, der enten manglede et netværk eller som ikke var en aktiv deltager i de “normale og sunde” fællesskaber. Vi havde den opfattelse, at det var udsatte unge over 18 år, som havde været en del af systemet i flere år, men som ikke havde oplevet at modtage en fyldestgørende støtte fra systemet. De vil derfor blive set som en målgruppe, hvor kommunen ikke vidste hvor man skulle gøre af, hvilket gjorde, at de var en “tabt” målgruppe. Derudover havde vi inden vores interviews og samtaler med de private aktører en forestilling om, hvordan samarbejdet mellem kommunen og de private aktører var. Vi troede, at det

ville være et mindre godt samarbejde, hvor kommunen helst ville foreslå kommunale tilbud og ikke anvende de mere utraditionelle veje.

Den kvalitative metode

Ved vi benyttede os af kvalitative metoder, lagde det op til, at man forstår det forskellige ved subjekter, enten som grupper eller som individer (Ingemann, Kjeldsen, Nørup & Rasmussen, 2020). Når man arbejder med kvalitative metoder, er det med et ønske omkring, at få indsigt i de personer man undersøger egen forståelse af deres udfordringer og problematikker (Thagaard, 2004).

Kvalitative metoder er med til at give en indsigt i, samt en forståelse for andre menneskers liv. Herunder kan man med fordel benytte sig af interviews, til at skaffe de ønskede informationer om personers oplevelser og forståelse af egen situation. Ved at interviewe kan de interviewede, med egne ord beskrive, hvordan de oplever deres egen livssituation. Samtidig bidrager det også til, at vi kan komme i tæt kontakt med vores informanter, hvilket gav os mulighed for at få uddybet nogle svar og samtidig gav informanterne god mulighed for at sætte ord på egen situation (Thagaard, 2004).

Metoden kan endvidere anvendes i undersøgelsen omkring menneskers samspil, hvilket også giver god mening i projektet, som handler om, hvilken betydning forskellige fællesskaber kan have af betydning for udsatte unge. Endvidere giver den kvalitative metode også god mening i dette projekt, idet der ikke foreligger nogle omfattende resultater, af det vi har undersøgt i vores projekt (Thagaard, 2003).

Valg af interviewform

Den kvalitative metode som vi har arbejdet med i vores projekt, er det kvalitative interview. Metoden er meget fleksibel, åben, samt tilpasningsdygtig. Når man laver et interview, som er kvalitativt, handler det om, at man som undersøger engagerer sig i en samtale med de informanter, som man interesserer sig for (Ingemann, Kjeldsen, Nørup & Rasmussen, 2020). Det kvalitative interview havde et bestemt formål - at indhente viden om det sociale problem, så vi fik de udvalgte personers mening og sandhed om dette. Det kvalitative interview var derfor en konstrueret samtale, idet vi har udvalgt ud fra et bestemt emne og nogle bestemte personer, som vi mente ville være relevante at tale med i denne sammenhæng. Derudover dannede interviewet også "et rum", som alle

der var en del af interviewet trådte ind i og gav mulighed for en dyb samtale og samtidig skabe en bredere viden omkring det sociale problem i forskellige kontekster (Ingemann et. al., 2018). Da vi igen trådte ud af dette “rum”, stod vi med en ny viden på området, som vi kunne benytte os af videre i vores projekt. For at kunne skabe os viden når vi trådte ind i dette “rum”, havde vi i forvejen gjort os opmærksomme på typen af spørgsmål, som vi ville stille vores informanter. Vi lagde vægt på, at vi fik stillet vores informanter åbne spørgsmål, som var med til at give dem mulighed for at komme med beskrivelser og forklaringer om lige netop deres tanker og oplevelser af deres situation. Ved at vi i vores interview primært stillede åbne spørgsmål, var det også med til, at vi gjorde os nogle erfaringer og skabte os noget viden, som var baseret på vores informanters præmisser (Eide & Eide, 2007).

Valg af informanter

I dette afsnit er det beskrevet, hvordan vi har udvalgt de informanter, der er blevet interviewet i forbindelse med indsamlingen af vores primære empiri. Denne empiri vil senere hen blive behandlet og bearbejdet i analyseafsnittet. Det er tidligere beskrevet, at vi har interviewet vores informanter med et kvalitativt interview. Vi har derfor foretaget os kvalitative interviews med to private aktører og 4 udsatte unge fra vores målgruppe. Vi har valgt netop disse informanter, da vi søgte nogen med interesse og viden indenfor dette felt, men som samtidig var relevante at tale med i sammenhæng med det sociale problem (Ingemann et. al., 2018).

Idet vi undersøger, hvad private aktører vil kunne bidrage med hos udsatte unge, der enten er i eller har oplevet overgangen til det selvstændige voksenliv, var det oplagt at tage kontakt til både private virksomheder samt socialøkonomiske virksomheder, som arbejder på dette område. Vi fandt det relevant at foretage interviews med nogle ude i lokalsamfundet, som allerede arbejdede med den samme målgruppe som vi gjorde. Dette var med til at give os et indblik i deres arbejdsmetoder og formålet med deres arbejde. Vi har derfor foretaget interviews med virksomheden Comebacks leder Poul og socialrådgiveren hos den socialøkonomiske virksomhed Råt&Godt Katrine.

Derudover var vi også interesseret i at få et borgerperspektiv på projektets problemstilling. Vi ville gerne have de udsatte unges egne erfaringer i forhold til, hvordan de private aktører har bidraget til en mulig udvikling hos dem, samt hvad lokalsamfundet har kunne tilbyde dem, som kommunen muligvis ikke kunne. Af denne grund, har vi gennem Råt&Godt, fået kendskab til fire unge, der

befinder sig indenfor netop vores målgruppe. På den måde, har Råt&Godt ageret som en slags dørvogter, da de har hjulpet os med at få etableret kontakten til nogle unge, der gerne ville lade sig interviewe. Råt&Godt har dermed været med til at afgøre, om hvem det var muligt for os at interviewe (Ingemann et. al., 2018). Vi har derfor været opmærksom på, at denne indvirkning ikke kom til at påvirke vores empiriske undersøgelse, og at vi på trods af dette stadig fik de unges egne meninger og erfaringer frem. Der er af bevidste grunde ikke taget højde for faktorer som køn, etnicitet eller social baggrund, da det ikke sås som værende en vigtig faktor i projektets undersøgelse.

Transskribering

Efter vi havde foretaget vores interviews, havde vi disse opbevaret som en lydfil. Men for at gøre det mere håndterbart til vores analyse, har vi transskriberet vores interviews ned i tekstform. Dette har givet os mulighed for at læse vores interviews igennem og samtidig skabe et bedre overblik over, hvad vores interviews indeholdte (Ingemann et. al., 2018).

Transskriberingen af vores interviews har ikke blot været helt mekanisk, at få vores lydfiler skrevet ned i tekstform, men selve processen gav os også en dybere bekendtskab med den viden vi har fået under vores interviews, hvilket har gjort, at vi allerede har forstået det bedre, inden vi begyndte på vores analyseafsnit (Ingemann et. al., 2018). Transskriberingen i dette projekt, er foretaget så ordret som overhovedet muligt. Dette har været meget tidskrævende, sammenlignet med, hvis vi blot havde lavet et referat af vores interview. Men ved at transskribere så ordret som overhovedet muligt, er vi endt ud med en transskribering, som er meget tæt på vores interviews. Ved at vi har benyttet os af denne metode, har vi samtidig også givet os selv de bedste forudsætninger for at lave en fyldestgørende analyse. Hvis vi på den anden side ikke havde transskriberet vores interviews så ordret som overhovedet muligt, kunne vi risikere at vi ikke havde nok empiri at arbejde ud fra. Samtidig kunne vi have fået lavet en oversættelse af, hvad der var blevet sagt, hvor vi ubevidst kunne have risikeret at få sorteret en vigtig del fra (Ingemann et. al., 2018).

(Bilag 2: Transskribering af interviews)

Kodning

For at kunne gå mere systematisk til vores analyse, har vi benyttet os af metoden kodning, som blev anvendt efter transskriberingen af det empiriske materiale. Dette har vi opnået ved at bryde vores materiale op i mindre stykker, som vi igen har samlet, for at skabe en sammenhæng. På den måde er kodning med til at bidrage til en forståelse og fortolkning af det empiriske materiale, der senere hen i analyseafsnittet kan hjælpe med at finde ind til meningen af det sagte (Ingemann et. al., 2018).

Dette er kommet til udtryk ved, at vi har haft mulighed for at identificere nogle temaer og forskellige fokuspunkter i vores indsamlede empiri. Det har ikke kun givet mulighed for at sammenligne vores empiri, men det har også givet os mulighed for at identificere modsætningsforhold mellem de forskellige informanter. Udover dette hjalp kodning os senere hen i analysearbejdet, når vi skulle finde bestemte citater indenfor de forskellige temaer, i diverse interviews. På den måde var metoden kodning også en form for læseguide, der gjorde arbejdet nemmere og mere overskueligt senere hen i arbejdsprocessen.

I opgaven har vi benyttet os af åben kodning, idet vi først har foretaget vores kodning, efter vi har indhentet vores empiri og læst denne gennem. Vi har heller ikke benyttet os af færdige kategorier, som vi har opdelt vores empiri efter. Tværtimod har vi gået åbent til vores indhentet empiri, som har givet os mulighed for at se hvilke temaer og bestemte ord, der egentlig optræder i empirien. Først herefter sammenholder vi disse resultater med anden indhentet empiri (Ingemann et. al, 2018). Efterhånden som vi arbejdede med vores empiri, endte vi dog med en mere lukket kodning, da vi opdagede nogle temaer, der gik igen i flere af interviewene. Disse tematikker faldt i overensstemmelse med vores teori, hvilket gjorde at vi efterhånden under databehandlingen ledte efter bestemte begreber, som var en del af disse teorier. På den måde fandt vi en mening med vores empiri, ved at kombinere de to kodningsmetoder og have en abduktiv tilgang til vores bearbejdelse af empirien (Ingemann et. al., 2018). Efter kodningen og opdeling af tematikker, blev det klart for os, at der var yderligere to teorier, som var nødvendige at inddrage i analysearbejdet.

Etiske overvejelser

For vi har kunnet udarbejde dette projekt, som vi havde planer om, har vi som gruppe mere eller mindre levet os ind i vores informanternes verden og blevet en del af den. Vi har dog samtidig skulle følge nogle dyder, i form af ordentlighed og anstændighed, når vi har trådt ind i vores informanternes verden og det samme skal vi gøre, efter vi er trådt ud af den igen (Ingemann et. al., 2018).

Endvidere har vi som forskere turde at være kritiske og udfordre egen profession, men stadig med en acceptabel og forsvarlig forsker adfærd. Her har det også været vigtigt, at vi har været påpasselig med at sikre os, at den tekst vi publicerer, ikke stigmatiserer, misforstås eller skulle forulempe nogen (Kristiansen, 2007).

Da vi i vores opgave har skulle viderefordre og dermed fortolke informantens verden og deres forståelse af denne, er vi blevet udstyret med en "forsker magt". Dette skyldes at vi er kommet i en position, hvor vi kan definere deres virkelighed, hvilket gør, at vi har skulle være ekstra opmærksomme på, at det er vores ansvar at reflektere over de etiske problemstillinger som kunne opstå (Kristiansen, 2007). Det er derfor vigtigt, at vi har været tydelige i vores beskrivelse af gruppens, informantens og det faglige perspektiv.

Under udarbejdelsen af vores projekt har vi også stået i et etisk spændingsfelt, hvor vi har skullet følge de love og regler, som vi er pålagt at følge. Vi har også skulle følge de professionelle normer, som vi er forpligtet af og de almenmoraliske normer og værdier, der gælder i samfundet. Afslutningsvis har vi også vores egne individuelle personlige og moralske holdninger og opfattelser som mennesker (Eide & Eide, 2007).

Etiske retningslinjer

Undervejs i vores kvalitative undersøgelse, har vi fået adgang til forskellige former for informationer som kan være private, følsomme og fortrolige. Derfor har det været vigtigt, at vi undervejs, som forskere, har gjort os overvejelser omkring hvad vi kan stille op med informationen, samt om en offentliggørelse vil kunne påvirke vores informanter (Kristiansen, 2007). Det har derfor været vigtigt, at informanterne har været klar over, hvad de er gået ind til, ved at deltage i vores interviews. Det har derfor været essentielt at give en ganske kort informering om, hvad projektet forsker i, som skal være på et generelt niveau (Kristiansen, 2007).

Inden vi har interviewet og startet samtalen med vores informanter, har vi sørget for samtykke. Det har inden vores interviews skulle gøres klart over for informanten, hvad de er gået med til og hvilke informationer vi har skulle bruge til indsamling af vores viden. På den måde, har vi sikret os, at informanterne var klar over, hvad de har givet deres samtykke til og kan med den viden, medvirke i forskningen velvidende om, hvad konsekvenserne af dette er.

På den baggrund har vi valgt at skulle indhente et informeret samtykke (Kristiansen, 2007).

Vi har derfor udarbejdet en samtykkeerklæring til samtlige informanter, hvor vedkommende har accepteret, at der vil gøres brug af personoplysninger og citater i projektet, jf.

Databeskyttelsesforordningen (senere kaldet DBF) artikel 7, litra 1. Nu når samtykket har været i skriftlig form, har vi forelagt klart og tydeligt, hvad formålet er med anvendelsen af informanternes viden. Dette har fremgået letforståeligt og lettilgængeligt, så der ikke har været nogen tvivl eller undren, jf. DBF-artikel 7, litra 2. Afslutningsvis har vi også gjort det klart for vores informanter, at de til enhver tid har kunnet trække sit samtykke tilbage, hvorefter vi ikke længere har måtte behandle informanternes oplysninger jf. DBF-artikel 7, litra 3. (Bilag 3: Eksempel på samtykkeerklæring).

Interviewguiden

En interviewguide har til formål at give interviewet et script, som enten kan være stramt struktureret igennem hele forløbet eller semistruktureret. Det vil være op til den bestemte undersøgelse, hvor bundet man vil være af spørgsmålene og rækkefølgen af disse, eller om man lader det være op til interviewerens eget skøn eller fornemmelse, om hvor afgørende guiden måtte være (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi har valgt at opstille en semistruktureret interviewguide, som har givet os en bedre oversigt over de emner vi ønskede, at der blev afdækket i interviewene. Idet der senere i projektet ønskes, at dannes en forståelse gennem en narrativ analyse strategi, har vi på forhånd lavet vores script, sådan at informanterne oplever en stor frihed og en passende mængde af tid til at fortælle deres historier. Scriptet lægger op til, at der kan forekomme pauser, hvor vi som interviewer kan følge op med de spørgsmål, som vi mener kan fokusere mere på personerne i deres historier og de vigtigste hovedpunkter.

Et interviewspørgsmål kan bedømmes af hensyn til, om der er en tematisk eller dynamisk dimension (Kvale & Brinkmann, 2009). De tematiske spørgsmål vil belyse de teoretiske forståelser af det forskningsemne der bliver valgt, som herefter vil kunne blive benyttet i den senere analyse.

Den tematiske del af spørgsmålene, går ind og relaterer sig til interviewets “hvad”. Den dynamiske del af spørgsmålene, relaterer sig til interviewets “hvordan”. Den dynamiske del skal sikre, at samtalen i interviewet holdes i gang, på en sådan måde, at informanterne kan tale om deres oplevelser eller følelser (Kvale & Brinkmann, 2009). Jo mere spontan en tilgang til proceduren for interviewet er, jo større chance vil der være for at få uventede, spontane og levende svar. Dog vil en større strukturering kunne give en lettere strukturering af de konkrete begreber, som anvendes i analysen (Kvale & Brinkmann, 2009). En blanding af disse vil derfor være til stede i vores interviewguide, idet vi ønsker at udforme vores spørgsmål, så de kan hjælpe os med at få en strukturering på de teoretiske begreber, som vi vil arbejde med. Samtidig lægges der op til, at der kan være spontane og levende svar, som giver et mere autentisk billede af det der undersøges. Dette hører også i overensstemmelse med det som “fremrykningsprincippet” anbefaler, hvilket er et hensyn som skal tages til den kommende analyse, når der udarbejdes interviewspørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2009). Når et interview skal forberedes, kan det være brugbart at opstille to interviewguides, så man kan kombinere de tematiske spørgsmål sammen med de dynamiske. På den måde vil der tages hensyn til både de tematiske men også de dynamiske dimensioner (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi har forberedt vores to interviewguides, ved at opstille vores tematiske forskningsspørgsmål i en kolonne, hvorefter vi har opstillet vores interviewspørgsmål i den anden. På den måde får vi oversat vores tematiske forskningsspørgsmål til et mere naturligt sprog, som skal kunne gøre samtalen i interviewet mere flydende. Forskningsspørgsmålene kan relaterer sig til flere af interviewspørgsmålene og omvendt, hvilket giver mulighed for at gribe emnerne an ud fra flere tilgange (Kvale & Brinkmann, 2009). (Bilag 1: Interviewguide).

Analysestrategi

Dette afsnit omhandler hvilken strategi, der har været anvendt i forhold til bearbejdelsen med den anskaffede empiri, samt den indflydelse strategien har på analysearbejdet. Der vil blive redegjort for både den narrative- og hermeneutiske analysestrategi, da vi har været inspireret af begge strategier i forhold til analysen på de indhentede oplysninger.

Efter indhentelsen af vores empiri fra diverse interviews, er empirien blevet databehandlet for at give os de ønskede oplysninger til analysearbejdet (jf. afsnittet om Databehandling). De oplysninger vi har fået, er efterfølgende blevet behandlet og analyseret, så vi kunne få et konkret billede af, hvilken viden der er blevet skabt. Ved at analysere på de indhentede oplysninger, kan man gøre

informationerne mere abstrakte og give dem en ekstra betydning, som kan bidrage til en anden mening eller betydning. De nyskabte informationer er derfor med til at udfordre den allerede eksisterende viden (Ingemann, et. al., 2018).

Når det kommer til vores valg af analysestrategi og bearbejdelsen af det databehandlede materiale, har vi været inspireret af de to strategier: den narrative- og den hermeneutiske analysestrategi. Grunden til dette valg var, at begge strategier har sit fokusområde og bidrager med hver sine fordele til analysearbejdet. Ved hjælp af inspirationen af de to strategier, har vi opnået en bred og detaljeret forståelse og fortolkning af datamaterialet, men samtidig fået set nye sammenhænge og muligheder til undersøgelsen af problemstillingen (Tanggaard & Brinkmann, 2010).

Med *den hermeneutiske analysestrategi*, er de centrale begreber forståelse, fortolkning og mening. Som ved den hermeneutiske videnskabsteori, er der en samlet forståelse omkring, at mennesket er et fortolkende væsen, og man forsøger derfor at få dannet sig en grundlæggende forståelse og fortolkning, når man møder andre mennesker og meninger. Ved at anvende denne analysestrategi, formåede vi derfor at skabe en indsigt i og samtidig forstå meningen hos vores informanter. Formålet med den hermeneutiske analysestrategi er nemlig, at vi som interviewer når ind til vores informanters mening (Ingemann et. al., 2018). Et vigtigt begreb i denne strategi er horisontsammensmeltning. Meningen med dette begreb er, at man under dataindsamlingen skal danne sig en horisontsammensmeltning, hvor forskerne bliver i stand til at forstå brugerne eller informanternes sag. Man skal finde ind i den andens mening, hvor vi som forsker skal leve os ind i det, som informanten tænker og mener. For vi kunne opnå denne horisontsammensmeltning, var vi nødt til at være bevidste omkring at vores forforståelse, i forhold til problemstillingen, skulle udfordres i undersøgelserne. For at være sikker på, at man har formået at gøre dette, er man nødt til undervejs i sit interview at spørge ind til, om man forstår informanten korrekt, i form af for eksempel fortolkende spørgsmål (Ingemann et. al., 2018). Når man arbejder med den hermeneutiske strategi, skal man dog være opmærksom på, at man ikke gennemtvinger den forståelse, der ligger i en bestemt teori. Det vil sige, at vi i analysearbejdet har været opmærksomme og åbne overfor, at den indsamlede empiri kan have en anden mening, end den mening, som blot står skrevet i en valgte teoretiske ramme (Ingemann et. al., 2018).

I forhold til *den narrative analysestrategi*, fokuserer man ikke på, hvorvidt man danner en forståelse gennem fortolkningerne. Her arbejder man ud fra det, som informanterne siger og deres fortællinger, idet det giver en forståelse for den kontekst eller kultur, man er en del af. Man har brug for fortællinger for at skabe mening samt betydning, og derfor ses personer eller informanterne som værende meningsdannende. Når det er informanternes fortællinger, der får en central betydning, er det derfor væsentligt og oplagt at anvende den narrative analysestrategi (Ingemann et. al., 2018). Fortællinger er af denne grund en af de vigtigste begreber i denne analysestrategi. Fortællinger betragtes som en form for kommunikation, hvor man giver noget en bestemt mening eller betydning, ved hjælp af måden man opbygger sin historie. Med den narrative tilgang er formålet med et interview derfor, at man gerne vil have informantens egen fortælling frem, og interviewet skal derfor understøtte disse fortællinger. I forhold til behandling af empirien og analysearbejdet, er der mere fokus på, at forskeren skal finde plottet og det betydningsfulde i informantens fortællinger (Ingemann et. al., 2018).

Abduktiv tilgang

I det følgende afsnit gør vi rede for, hvilket forhold der er mellem teorien og empirien i vores projektarbejde. Dette forhold er med til at vise, hvilken vej vi er gået, for at opnå den nye erkendelse og viden, samt hvordan vi har grebet arbejdet an på.

Grunden til, at forholdet mellem teorien og empirien er vigtigt at gøre klart er, at det er med til vise måden hvorpå man arbejder og bygger både sit projektarbejde og sin analyse op. Samtidig er forholdet også med til at belyse, hvordan man har valgt at fremstille de argumenter, som man er fundet frem til i projektarbejdet (Lysen & Christensen, 2021). Der er tre forskellige måder, hvorpå man kan gribe ens projektarbejde an på; induktion, deduktion og abduktion. Hver måde anvendes forskelligt og har dermed forskellige arbejdsmetoder, der skal føre en mod mening og erkendelse med sit arbejde (Lysen & Christensen, 2021).

Efter udarbejdelsen af vores empiri, så vi, at forholdet mellem teorien og empirien er af abduktiv tilgang. Selvom vi har anvendt den hermeneutiske tilgang, som til tider har det med at være teoristyret i forhold til empirien, formår projektet at lave et abduktivt samspil mellem teorien og empirien. Samspillet eller forholdet kan sammenlignes med en vekselvirkning mellem teori og empiri, ligesom det der blev beskrevet i afsnittet omkring den hermeneutiske tilgang. Med den

abduktive tilgang til arbejdet, tog vi afsæt i nogle teorier, for at kunne forstå og fortolke den anskaffede empiri, hvor vi derudfra kom frem til informanternes pointer og mening. Samtidig udfordrede empiriindsamlingen fra vores informanter til tider vores forestillinger, hvilket gjorde, at en tilpasning af teorien var nødvendigt (Guldager, 2015). Vi arbejdede med at skabe en forståelse og ny erkendelse gennem denne vekselvirkning mellem teori og empiri, hvor der hele tiden opstod en ”*gensidig dialog og udvikling*” i løbet af projektarbejdet (Lysen & Christensen, p. 36).

Teoriafgrænsning

I de følgende afsnit vil der blive redegjort for de teorivalg, som vi har valgt i forhold til arbejdet med vores empiri. Inden indsamlingen af projektets empiri, havde vi overvejelser omkring, at benytte os af Axel Honneths anerkendelsesteori, hvor vi i udarbejdelsen af vores interviewspørgsmål også forsøgte at vinkle vores spørgsmål, så vi ville få noget empiri, som kunne benyttes i dette projekt. Derudover indeholder denne teoriafgrænsning også en beskrivelse af Carl Rogers og hans teori omkring den professionelle relation, samt empowerment. Disse teorier kom først til udtryk efter vi havde indsamlet vores empiri og lavet en kodning af denne. Derved blev det tydeligt for os, at relationsarbejdet og empowerment også spiller en vigtig rolle i arbejdet med de unge og vi har derfor arbejdet abduktivt med vores indsamlede empiri, idet vi først er kommet frem til teorien omkring relation og empowerment efter vi havde indsamlet vores empiri.

Axel Honneths anerkendelsesteori

I følgende afsnit vil der blive redegjort for den tyske filosof Axel Honneths anerkendelsesteori. Honneth har i sin forskning ladet sig inspirere af flere af datidens sociologiske fædre, som har belyst et tab af den etiske orientering i den overgang, som fandt sted i det moderne samfund (Willig, 2003). Men i stedet for at henvise til konkrete universelle mål, opstiller Honneth nogle formelle forudsætninger for ens muligheder for at kunne opnå selvrealisering (Willig, 2000). Begrebet anerkendelse kan i det danske sprog anvendes på mange forskellige måder, både i vores hverdagsprog, men også med forskellige filosofiske og teoretiske fortolkninger. Når behovet for anerkendelse bevises antropologisk, er det fordi at påstanden går på, at vores identitet afhænger af anerkendelsen. Hvis ikke vi oplever anerkendelsen, vil spørgsmålet ”hvem er jeg?” ikke have noget svar (Willig, 2003). I følge Honneth, er anerkendelsen et livsvilkår, som stammer fra vores selvbevidsthed, idet anerkendelsen er fundamentet for vores selvfølelse, selvværd, selvagtelsen,

men også for opretholdelsen af vores identitet (Duus & Olsen, 2007). I forlængelse af anerkendelsesbegrebet taler Honneth om tre sfære, hvor i anerkendelsen finder sted på forskellige niveauer. De tre sfære opstilles som: den private, den solidariske og den retslige. Anerkendelsen indenfor disse tre sfærer danner et trin i menneskets udvikling, hvor det er afgørende, at mennesket må erfare alle former, for at kunne blive fuldt ud individualiseret (Willig, 2003).

Den private sfære

Den private sfære, vil som oftest blive oplevet i familien eller i venskabelige relationer. Anerkendelse i den private sfære siges, at skulle være med til styrke ens selvtillid og udvikling af ens identitet (Duus & Olsen, 2017). Honneth mener, at anerkendelsen i denne form vil blive oplevet som en følelse af kærlighed. Anerkendelsen i denne form kan tidligst strække sig tilbage til den form for anerkendelse, hvor et barn mødes af omsorgspersonernes kærlighed. Honneth påpeger, at uden anerkendelsen af barnets følelser, tanker, kropssprog, vil selvet inde i barnet ikke kunne dannes (Duus & Olesen, 2017). Kærligheden har det dog med, at blive forbundet med intimitet eller eksklusivitet. Anerkendelsen i den private sfære, begrænser sig dog ikke kun som kærlighed mellem barn og omsorgsperson og er heller ikke kun forbeholdt til privatlivet. Kærlighed skal i denne sammenhæng også forstås, som en anerkendelse af de følelser/fornemmelser som et menneske er forbundet med. På den måde kan anerkendelsen i den private sfære også involvere mødet mellem socialfaglige professionelle og borgere (Duus & Olesen, 2017). Kærlighed kan på den måde blive et udtryk for det forhold omkring behandlingen og omsorg, samt pleje der tager udgangspunkt i den enkelte borgeres oplevelse (Duus & Olesen, 2017).

Den solidariske sfære

Med *den solidariske sfære*, vil der blive arbejdet med det enkelte individ, som en del af fællesskaber i samfundet. Ifølge Honneth, vil man opnå en anerkendelse for ens individuelle særpræg, som vil opstå i sin kontakt med andre lignende fællesskaber i samfundet (Duus & Olsen, 2017). Anerkendelse i den solidariske sfære, opnås gennem de fællesskaber som individet i samspil med andre indgår i, hvor individet kan genkende sig selv og bliver anerkendt for det unikke menneske det er. Man bliver dermed anerkendt for sine unikke evner, specielle kvaliteter samt bidrag, som er med til at reproducere samfundet. Ved den solidariske sfære, opnås der værdsættelse, som kan have afsæt i de særlige livsforløb, præsentationer, funktioner eller handlinger som det unikke individ har

udført eller udfører (Willig, 2003). Individet opnår på denne måde, en værdsættelse af sig selv, som det unikke medlem af et solidarisk fællesskab (Willig, 2003).

Den retslige sfære

Med *den retslige sfære*, er der tale om anerkendelse i form af selvagtelse. Individet vil opleve en anerkendelse i forlængelse af de rettigheder, der bør opleves som ligeværdige i samfundet (Duus & Olsen, 2017). Gennem de universelle rettigheder som bliver tildelt alle lige medlemmer af samfundet, vil individet være i stand til at opnå selvrespekt eller agtelse for sig selv, som værende et lige medlem af samfundet (Willig, 2003). I den retslige sfære, vil anerkendelsen forventes at blive givet til en, uden det er fordi, at der er blevet præsteret noget specielt. Tværtimod bør anerkendelsen gives til “enhver anden”, fordi man som menneske er på lige fod med andre, er fri og er en person (Duus & Olesen, 2017). Når mennesket oplever de universelle rettigheder og på den måde opleve selvrespekt, vil det betyde, at man kan være bevidst om sig selv som et moralsk kompetent individ, som har evnerne til at kunne indgå i en “offentlig drøftelse” (Willig, 2003). Dermed sikrer den retslige sfære, en fundamental mulighed for, at mennesket kan gennemføre sin autonomi (Willig, 2003).

Uden anerkendelsen vil selvfølelsen, selvagtelsen og selvværdet ikke kunne udvikles, men man vil heller ikke kunne bevare den eller forny den (Duus & Olesen, 2017). Anerkendelsen er kun “rigtig” anerkendelse, hvis den er givet i form af frihed fra et andet menneske som man selv anerkender. Det er derfor ikke muligt, at anvende magt eller nogen form for tvang, for at modtage anerkendelsen af den anden, da den er betinget af denne frihed. Lige præcis den frihed, er fundamentet for den menneskelige sårbarhed, som er et vilkår man kun kan indfinde sig med. Derfor kræver det, at man står side om side med denne sårbarhed og accepterer vilkårene, som er ved den og gør man ikke dette, vil man “miste” sig selv, idet den anden sidder inde med det som i bund og grund er “mit”. At omfavne denne sårbarhed, kræver mod og en form for robusthed. Her kan tidlig erfaring have stor betydning, da den har dannet en grundsten for at kan være lettere at opleve anerkendelse, hvis man før har oplevet den som kærlighed og venskab (Duus & Olesen, 2017).

Carl Rogers - Den professionelle relation

I følgende afsnit vil betydningen af den professionelle relation blive skildret ud fra Carls Rogers teori. Carls Rogers opstiller nogle betingelser for at skabe den gode professionelle relation mellem det han kalder klienten og terapeuten. For at skabe et samlet billede af opnåelsen af den gode professionelle relation, vil disse betingelser blive gennemgået i nedenstående afsnit. Carls Rogers teori var ikke en teori, som vi oprindeligt havde tanker omkring at benytte os af. Teorien omkring relation kom først til udtryk, efter vi havde indsamlet vores empiri og foretaget kodning af denne. På den måde opdagede vi, at relationen spillede ind flere steder i arbejdet med de unge, hvilket vi derfor også vil gøre det i analysearbejdet. På den måde har vi arbejdet abduktivt med vores indsamlet empiri, idet vi er kommet frem til en anden teori, som er med til at belyse vores problemstilling.

Den første betingelse Carl Rogers nævner, er *to mennesker i psykologisk kontakt*, som specificerer en minimal relation. Rogers har den hypotese, at en positiv personlighedsforandring blot kan forekomme i relationer. Teoriens andre betingelser, som Rogers opstiller, er de karakteristiske, som Rogers mener er nødvendige hos personerne der indgår i relationen. Det eneste som den første betingelse, *to mennesker i psykologisk kontakt* indebærer, er blot at hver af dem oplever en forskel i selskab af hinanden. Et eksempel på dette kunne være, at en borger oplever en socialrådgivers tilstedeværelse, der gør en forskel for ham eller hende, uanset hvilken forskel det end måtte være. Endvidere hvis begge parter er bevidste om at være i psykologisk eller personlig kontakt med hinanden, er denne betingelse opfyldt. Rogers gør det derfor klart, at man er nødsaget til også at have denne betingelse i skabelsen af den gode relation, idet de følgende betingelser så ikke vil give nogen mening (Rogers, s.d.).

Teoriens anden betingelse handler om klientens tilstand, eller nærmere at det er nødvendigt at *“klienten er i en tilstand af inkongruens med sårbarhed eller angst“* (Rogers, s.d.), hvilket betyder at klienten er i mangel på overensstemmelse. Når et menneske ikke er bevidst om en sådan uoverensstemmelse i sig selv, er han eller hun sårbar overfor muligheden for at få angst eller der kan opstå ængstelse i selvet. Uoverensstemmelse kan opleves som en trussel mod selvet, uden mennesket er bedst om indholdet af en eventuel trussel. De fleste mennesker oplever først en form for ængstelse, når de bliver gjort opmærksomme på egen livssituation. Helt overordnet set beskriver

Rogers denne betingelse som den enkeltes oplevelsesverden, som kommer til udtryk i relationen mellem klienten og terapeuten (Rogers, s.d.).

Den tredje betingelse i Rogers teori, handler om *terapeutens ægthed i relationen*. Rogers mener, at terapeuten skal fremstå som et ægte og integreret menneske, hvilket er det modsatte af, at påtage sig en professionel facade, hvilket kan gøres uvidende eller velvidende. Man kan sidde som terapeut og stadig have nogle personlige tanker som fylder, men hvis blot man er bevidst om dette og giver adgang til at have disse følelser, så opfyldes denne betingelse (Rogers, s.d.).

Den fjerde betingelse handler om *ubetinget positiv anerkendelse*, som handler om, at både terapeut og klient skal have følelsen af, at blive positivt anerkendt i relationen. Der skal ikke være nogle betingelser for accept, men der skal sættes pris på den anden som menneske. Der skal vises en omsorg for klienten, men ikke på en måde, hvor man blot tilfredsstiller klientens behov. Der skal være plads til, at begge parter har sine egne oplevelser og følelser i relationen (Rogers, s.d.).

Rogers femte betingelse drejer sig om *empati*. Her skal terapeuten have en empatisk forståelse af sin klients bevidsthed om egne oplevelser. Som terapeut skal man kunne sanse klientens forvirring eller frygt, som var det sin egen, men uden man selv udvikler selv samme følelser. Når man oplever empati i relationen, kan man skabe en bedre kommunikation og forståelse for hinanden, både som terapeut, men også som klient. Dette vil også være med til, at klienten i relationen vil få en følelse af forståelse og samtidig kan terapeuten skabe en forståelse omkring klientens følelser og oplevelser, som han eller hun ikke selv var klar over. Helt overordnet beskriver Rogers, at terapeuten skal være i stand til at forstå sin klients følelser. Derudover må terapeuten ikke være i tvivl om hvad klienten mener, og terapeutens kommentarer skal passe sammen med det klienten fortæller og giver udtryk for. Endelig skal terapeuten være bevidst om sin stemmeføring, som kan bidrage til at dele sin klients følelser (Rogers, s.d.).

Den sjette og sidste betingelse Rogers opstiller er *klients opfattelse af terapeuten*. Dette handler om, at klienten oplever en empati og accept fra terapeuten. Denne betingelse kommer kun til udtryk, hvis der i relationen er opnået en vis form for kontakt, ellers er dette ikke en betingelse som foregår i selve relationen (Rogers, s.d.). Ved at disse betingelser eksisterer i relationen, kan det medføre en personlighedsforandring hos klienten.

Empowerment

I forbindelse med kodningen af den indhentede empiri, fik vi øje på en anden tilgang til empirien, som ville være relevant at komme omkring i vores analysearbejde. Vi opdagede flere steder, at der var anvendt empowerment i arbejdet med de unge, hvilket er grunden til, at vi vil gøre det samme i analysearbejdet. På denne måde har vi arbejdet abduktivt med vores empiri, hvor vi er kommet frem til en anden relevant teori til vores projektarbejde, der kan være med til at belyse og anvendes i forhold til vores problemformulering. Af denne grund, vil vi også beskrive, i denne teori afgrænsning, hvad empowerment er, samt hvordan netop denne teori kan anvendes i vores arbejde.

Empowerment er et begreb, som mange har forsøgt at oversætte, men har måttet forgæves, da intet beskriver tilgangens handlingskraft bedre end det engelske udtryk. På engelsk betyder ”to empower” nemlig at skabe eller forårsage magt, som direkte betyder, at man enten giver magt til eller man giver mulighed for. Forstavelsen ”em” tildeler den betydning til empowerment, at der er mere end én person involveret i anvendelsen af tilgangen. Foruden den som magten gives til, er der også en person, som skal tillade eller give muligheden til en anden, for at opnå denne magt (Andersen, 2015). Gennem flere år, har der opstået flere definitioner af empowerment og hvordan det er anvendt i det sociale arbejde. Efter udarbejdelsen af vores indhentede empiri, har vi dog set en tendens til anvendelse og inspiration af en bestemt definition, som Maja Lundemark Andersen også har været inspireret af:

“Empowerment er en proces, hvor magt bliver udviklet, faciliteret eller stadfæstet med det formål, at underprivilegerede individer og grupper kan øge deres ressourcer, styrke deres selvbillede og opbygge evnen til at handle på egne vegne inden for psykologiske, sociokulturelle, politiske og økonomiske områder (Staples, 1993)” (Andersen, 2015, p. 430).

I projektet har vi valgt netop denne definition, hvor empowerment har tre dimensioner, en gruppe, en individuel og en samfundsdimension. Ifølge denne definition er det nemlig muligt at problemstillinger ikke kun opleves og forstås som noget individuelt, men også i relation til både grupper dels i lokale og samfundsmæssige forhold. Man skal forstå problemstillingen, så man frem for et fast fokus på det enkelte individ som årsagsbærer til det sociale problem, også kigger på de samfundsmæssige årsager og kontekster til udviklingen af selve problematikken (Andersen, 2015).

Netop hvordan dette kommer til udtryk i det sociale praksis og om vores valgte private aktører formår at opnå dette, kan man finde frem til ved hjælp af empowerment-tilgangen.

Hvis man arbejder med empowerment som teori i det sociale arbejde, er det oftest med det fokus, at man gerne vil frem til, hvordan den valgte målgruppe kan få magt og kontrol over sit liv. På den måde er der tale om en metode, som en socialrådgiver kan anvende, når man gerne vil styrke de borgere, som opleves at være undertrykte eller magtesløse ude i samfundet. Derudover kan man hjælpe dem til at opnå en selvkontrol over sit eget liv (Antczak, 2016). Ikke nok med at empowerment handler om den enkeltes udvikling og selvkontrol, har empowerment også en anden vinkel, hvilket også vil blive anvendt i vores projektarbejde. Den vinkel vi også vil anvende i forhold til empowerment i socialt arbejde er, at man kigger på en større gruppe og deres subjektive erfaring med at kunne forandre en situation. Her er der fokus på arbejdet med empowerment i en større gruppe, og hvordan det kan være med til at ændre på både den enkelte men også samfundet (Antczak, 2016). Gennem processer hjælper man den undertrykte målgruppe ud i samfundet igen, hvor både den enkelte, men også målgruppen vil blive i stand til og vil få muligheden for at modvirke afmagt og manglende kontrol over sine egne livsbetingelser. Med andre ord, man inddrager målgruppen og anvender deres viden og færdigheder samt fremhæver deres rettigheder til selv at bestemme, hvad der skal ske og hvordan processen skal se ud for dem (Antczak, 2016).

Empowerment er som sagt en metode, hvor man går ind og belyser, hvordan man gennem det sociale arbejde er med til at styrke den enkeltes livskvalitet, selvværd og handling. Når man kigger på, hvordan empowerment ellers er anvendt i praksis, er det med udsatte borgere, som ikke får den tilstrækkelige nødvendige hjælp gennem traditionelle tilgange i det sociale arbejde (Andersen, 2015). Ved hjælp af empowerment-tilgangen, vil vi få øje på, hvordan de valgte private aktører arbejder med de udsatte unge, blandt andet gennem utraditionelt arbejde. Der vil blive analyseret på, hvordan de private aktører formår at styrke de unges selvtilid, så de oplever at have en kontrol og magten til selv at handle, ved hjælp af empowerment.

Kapitel 4 - Analyse

I følgende afsnit vil projektets analyse fremgå. Analysen er opbygget i fire undertemaer. Det første tema omhandler de unges manglende anerkendelse og vil komme ind på, hvordan Comeback og Råt&Godt støtter op omkring dette og samtidigt hvordan samfunds presset også påvirker de udsatte unge. Det andet tema omhandler relationsarbejdets betydning for de unge og hvordan den utraditionelle måde Comeback og Råt&Godt arbejder på, påvirker de udsatte unge. Analysens tredje afsnit handler om den gode overgang til det selvstændige voksenliv og hvordan de private aktører støtter op om dette. Det fjerde og sidste afsnit omhandler de forskellige perspektiver på fællesskaber og hvilken betydning det kan have for hvert enkelt ung.

Anerkendelse i socialt arbejde

Efter transskribering af vores kvalitative interviews, har vi foretaget en kodning, hvor vi blandt andet har forsøgt at tage afsæt i noget af den teori vi har været optaget af. Den teori var Honneths anerkendelsesteori. Vi har undervejs i kodningen opdaget, at der fremgik flere eksempler på Honneths teori omkring de tre sfærer: Private sfære, Solidariske sfære og Retslige sfære.

Gennem bearbejdningen af empirien stod det klart for os, at både de private aktører og de unge under vores interviews, havde givet udtryk for, at der er en problematik omkring mangel af netværk hos de unge. Ifølge socialrådgiveren hos Råt&Godt, har *“en stor del af dem [...] et begrænset netværk”* (Interview af Katrine, 2021), hvilket giver et indtryk af, at denne målgruppe mangler noget i den private sfære, fordi denne sfære normalt opleves gennem venskabelige relationer. Ved manglen på anerkendelse, kan det have vanskeliggjort processen omkring, at de unge har fået styrket deres selvtillid og udviklingen af deres egen identitet, hvilket er noget af det den enkelte opnår gennem relationer i den private sfære (Duus & Olesen, 2017). Dette stemmer også overens med empowerment, idet metoden gennem det sociale arbejde, bidrager til at styrke, i dette tilfælde, de unges livskvalitet og selvværd. Når man som ung har stået med et manglende netværk, hvilket også har kunnet give en begrænset form for kærlighed, kan det gøre det vanskeligt at føle, at man har en betydning for andre, samt føle sig som en del af samfundet. Dette giver lederen af Comeback også klart udtryk for: *“De kommer jo som regel fra udsatte familier og bor i udsatte boligområder og omgivet af udsatte mennesker, ser lort og har svært ved at tro på, hvad skal der ske med mig”* (Interview af Poul, 2021). Det er i den private sfære at anerkendelsen ofte vil blive forbundet med

den kærlighed, som et barn får fra omsorgspersonerne. I tilfældet med målgruppen som Comeback har, udtales det, at *“Størstedelen kommer jo fra forældre som ikke kan være i stand til at gribe dem. Så det er vores opgave”* (Interview af Poul, 2021). Comeback går på den måde ind og forsøger at erstatte den anerkendelse, som målgruppen har haft brug for fra sine omsorgspersoner, men som måske ikke har været muligt. De unge har på den måde manglet anerkendelsen i den private sfære. Der bliver endvidere peget på, at *“det er mere en faderfigur de har brug for, hjælp og støtte fra”* (Interview af Poul, 2021). Det blev derfor tydeligt for os i vores undersøgelse, at Comeback supplerer med en slags kærlighed i den private sfære. Denne rummer en mængde af omsorg, som tager udgangspunkt i målgruppens oplevelse af følelsen af manglende anerkendelse fra eksempelvis familien. Netop denne manglende anerkendelse er noget, som man prøver at imødekomme hos Comeback. Det samme gør man hos Råt&Godt, dog på en mere indirekte måde. I samtalen med Katrine, som er socialrådgiver hos Råt&Godt, blev der fortalt *“at man ligesom stempler ind i en familie i Råt&Godt”* (Interview af Katrine, 2021). Ordet “familie” anvender flere af de unge brugere hos Råt&Godt også, når de skal beskrive fællesskabet mellem hinanden: *“vi er en lille familie herude”* (Interview af ung 1, 2021). Netop anvendelsen af denne narrative fortælling i beskrivelsen af Råt&Godt giver et indblik i, hvordan man prøver at imødekomme følelsen af manglende anerkendelse i den private sfære. Man forsøger gennem et bestemt ordvalg at skabe følelsen af, at man er en del af noget og på den måde får styrket sin selvtillid endnu mere. På den måde formår Råt&Godt at anvende empowerment i det sociale arbejde, ved hjælp af den verbale kommunikation. Man arbejder dermed på at udvikle en større gruppe ved hjælp af den narrative fortælling, så der skabes en kollektiv mobilitet og proces hos de unge brugere, hvilket skal være med til at styrke både den enkeltes livskvalitet, men også gruppen som en helhed ude i samfundet (Antczak, 2016).

Flere af de interviewede unge har givet udtryk for, at de ikke har følt sig lyttet til, når de har været i kontakt med systemet, hvilket går i overensstemmelse med det tidligere nævnte problem. Rådet for Socialt Udsatte oplyste, at udsatte unge ikke oplevede at blive mødt af systemet (jf. Problemstillingen), hvilket indikerer, at der ikke er formålet at skabe den professionelle relation, der er behov for i samarbejde med socialrådgiveren. Det er her Carl Rogers beskriver, at der er behov for, at man viser empati og forståelse og samtidig virker ægte overfor de mennesker, som man er i relation med (Rogers, s.d.). Samtidig har de unge ikke fået den såkaldte anerkendelse i kontakten

med de socialfaglige professionelle, som kunne have været med til, at de unge havde oplevet en form for forandring hos dem selv. Dette kunne have medvirket til, at de udsatte unge kunne have styrket deres selvtillid og troen på egne evner. De unge er dog alle enige om, at efter de er startet hos Råt&Godt har de mødt nogle personer, som er *“meget hjælpsomme og omsorgsfulde. De er meget rummelige, er gode til at sætte ord på tingene”* (Interview af ung 1, 2021). Hvis man allerede fra barnsben, har manglet et trygt og sikkert netværk i den private sfære, vil det at blive mødt som den person man er, have en stor betydning. Det vil kunne hjælpe de unge med troen på sig selv og skabe et selvbillede af, at de er gode nok og har mennesker i deres private sfære, som vil støtte dem i de ting de vil opleve gennem livet.

At opnå anerkendelsen i den solidariske sfære, er noget man derimod kan opnå gennem fællesskabet med andre. I vores interview med de unge hos Råt&Godt, blev det hurtigt meget tydeligt, at Råt&Godt formår at skabe fællesskaber, hvor de unge kan genkende sig selv i og blive anerkendt for den de er (Willig, 2003). En ung fortalte blandt andet at *“det er et mega godt sammenhold vi har her. Her der hjælper vi hinanden. Om det bliver af den ene eller den anden afdeling”* (Interview af ung 1, 2021). Derudover oplever den unge også at:

“Det giver mig en form for tryghed og et sted at være, fremfor bare at gå hjemme. Jeg ved godt lige nu, der kan jeg ikke være på en almindelig arbejdsplads på almindelige vilkår. Der er plads til, at man har lidt udfordringer hernede på den ene eller den anden måde.” (Interview af ung 1, 2021).

På den måde giver den unge udtryk for, at den unge gerne vil føle sig som en del af samfundet og samtidig også bidrage med det som er muligt. Den unge er netop nu i en situation, hvor han er i gang med en proces i at få skabt en tryk base, hvor der er plads til den unges udfordringer og giver muligheden for at komme ud at prøve forskellige ting af, for derved at danne sine egne erfaringer. Når Råt&Godt skaber plads og mulighed for, at de unge kan få opfyldt disse behov, kan dette også bidrage til, at den unge får en anerkendelse af netop deres specielle evner og kvaliteter, hvilket kan give dem følelsen af at bidrage til lokalsamfundet (Willig, 2003). Dette bekræftes også i vores interview med lederen fra Comeback, hvor han også mener, at det ikke er nok blot at have fokus på hurtigt at få de unge ud i beskæftigelse *“[...] Vi synes måske bare der er en masse ting der skal ryddes op i, før vi når derhen [...] de har været i praktik nok af deres liv, uden at få noget for det”* (Interview af Poul, 2021). Dette kan også have medført, at de unge har oplevet en del nederlag

gennem deres liv, hvilket kan have haft en negativ indflydelse på de unges selvbillede. Ved at indføre empowerment i det sociale arbejde, vil man netop kunne imødekomme denne problematik. Comeback oplever, at de møder nogle unge, som føler sig undertrykte og eventuelt magtesløse ude i lokalsamfundet. Ved at Comeback og Råt&Godt forandrer den situation, de unge allerede lever i og kommer fra, er det muligt for de unge at opleve en form for selvkontrol og forandring i deres livssituation (Andersen, 2015).

Sammenlignet med Råt&Godt, har Comeback større fokus på den proces som skal være med til først at *“opbygge en anden identitet”* (Interview af Poul, 2021). Som det tidligere er beskrevet, har Comeback fokus på at understøtte de sociale værdier inden for normsamfundets rammer, samtidig med de støtter op omkring, at danne prosociale fællesskaber, hvor de unge kan genkende sig selv (jf. afsnit omkring Comeback). Dette stemmer også overens med vores interview med Poul, hvor han fortalte, at *“Vi søger jo alle fællesskaber. Mange af de drenge vi har, har jo bare søgt de forkert. Så det er prosociale fællesskaber, hvor de kan genkende sig selv”* (Interview af Poul, 2021). På den måde er Comeback med til at mindske tiltrækningen til subkulturer, ved at opretholde prosociale fællesskaber for deres målgruppe.

Når det omhandler anerkendelse i den retslige sfære, er det noget som alle bør opnå i samfundet, da det blandt andet sker i forbindelse med rettigheder og ligeværdighed i samfundet (Duus & Olsen, 2017). De unge som Råt&Godt møder har allerede oplevet et nederlag i mødet med systemet, som giver dem følelsen af at:

“Du kan jo ikke noget alligevel. Det er sådan nogle ting, som de er blevet mødt af og det er jo fordi man ikke lige passer ind i den der kasse, som systemet nogle gange kan være [...] Det er der vi ligesom arbejder med og prøver at ændre de her fortællinger“ (Interview af Katrine, 2021).

I løbet af vores interviews stod det klart for os, at dette ikke var en sfære, der blev fokuseret meget på, men stadigvæk en mangel hos nogle af de unge. Manglen på at blive anerkendt som et *“normalt individ”* og på lige fod med andre, opstod hos tre af de unge i forbindelse med deres oplevelser med socialrådgiverne på kommunen. En af de unge sagde blandt andet, at *“nogle gange føler jeg et pres fra kommunen”* og *“jeg føler lidt at kommunen har det sidste ord”* (Interview af ung 4, 2021). Her ses den manglende anerkendelse i og med, at den unge er blevet presset ud i forskellige ting, som egentlig ikke er indenfor den unges interessefelt. Der kan derfor være tale om, at man på en måde

fratog den unges rettighed til selv at vælge, hvilket ellers strider imod rettigheden til, at borgere har mulighed for selv- og medbestemmelse af behandlingen af egen sag, jf. Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, nr. 453 af 10. juni 1997 (Retssikkerhedsloven) § 4. Udover at det juridisk påpeges, at unge skal have muligheden for medbestemmelse i egen sag støtter, empowerment tilgangen også op omkring dette. Metoden vil her kunne imødekomme de unges følelse af magtesløshed, da den vil fokusere på at hjælpe de unge med at opnå større selvkontrol over eget liv (Antczak, 2016). Råt&Godt forsøger i tilgangen med de unge, at bruge deres fortællinger til at give de unge kontrollen tilbage, dette beskriver de på følgende måde:

“[...] vi bruger meget en narrativ tilgang, hvor vi har fokus på deres fortællinger og hvordan man så kan lave om på dem, fordi mange af dem, de har mødt modstand i deres liv, hvor de bare har fået at vide, at de ikke duer til noget” (Interview af Katrine, 2021).

Derudover har to andre af vores unge informanter haft lignende oplevelser, hvor de hverken har følt sig hørt eller haft et forløb ud fra deres behov. Netop det at føle sig hørt og anerkendt, er også det Carls Rogers beskriver i hans relationsteori, at man skal formå at være lyttende og forstående i relationen, for at være med til at skabe en forandring hos den enkelte unge (Rogers, s.d.). Den ene fortalte under interviewet, at den unge *“har måske været igennem nogle unødvendige forløb i forhold til hvad [han, red.] gerne vil”* (Interview af ung 3, 2021) og en helt anden brugte citatet: *“jeg følte mig bare som et nummer i systemet”* (Interview af ung 2, 2021). Ser man tilbage på Rogers femte betingelse i hans relationsteori, ville det have været nødvendigt, at socialrådgiveren skulle have opbygget en empatisk forståelse for den unges følelse. Havde den femte betingelse været i fokus i samarbejdet mellem den unge og socialrådgiveren, kunne dette netop have skabt en større forståelse. På den måde kunne man måske undgå, at den unge ikke følte sig som et nummer i systemet, eller at den anden unge havde været igennem forløb, som ikke var i overensstemmelse med hvad den unge ville (Rogers, s.d.).

Relationsarbejdets betydning for målgruppen

Følgende analyseafsnit vil indeholde viden om relationer og deres betydning for projektets målgruppe. Endvidere vil afsnittet indeholde den tilegnede viden vi har fået, gennem vores interviews, hvor der er fokus på den utraditionelle måde både Comeback og Råt&Godt arbejder

med udsatte unge. Analyseafsnittet vil være med til at give en indsigt i, hvordan deres arbejdsmetoder, er med til at påvirke de unge.

Det er tidligere nævnt i problemstillingen, at de udsatte unge mangler tiltro og tillid til, at det danske system kan give dem den rette hjælp, hvilket er derfor, der vil blive peget på behovet for at gå en vej, som er mere utraditionel. I 2018 blev der støttet op omkring de mere utraditionelle veje at gå med udsatte unge, i form af afprøvelse eller udvikling af blandt andet private aktører (jf. Problemstillingen). Råt&Godt og Comeback er nogle af de private aktører, som går den utraditionelle vej. Med hensyn til kommunens måde at gå til tingene på, udtaler lederen af Comeback blandt andet *“Vi skal ikke ligne dem. [...] Vi prøver være så [...] Autentiske og originale inde for den her ramme vi nu engang kan tillade os og være ved”* (Interview af Poul, 2021). Udover at rammerne ikke ligner kommunens, ved at gøre det mere personligt og skabe nogle rammer, som de unge bedre kan relatere sig til, har Comeback også en anden tilgang til deres målgruppe:

“Hele grundlaget for at vi kan gøre som vi kan gøre, er relationsorienteret. Og for at man lave relationsdannelse, så skal man ligesom have et rum og en ramme man kan gøre det i. Det med at bygge den ramme op, hvor de gider at være. Så det er også et af formålene med, at vi henter dem, for det er uoverskueligt for dem, så vi går lidt længere for at vise, at vi er der. Så det er også derfor vi siger, vi tager alt det her socialfaglige, for det er også det som gør, at vi får opbygget en relation og vi får hjulpet dem” (Interview af Poul, 2021).

Ved at skabe trygge rammer og gå de ekstra skridt for at skabe den gode sociale relation, kan det have en vigtig betydning for resultatet efter afsluttet forløb (Rogers, s.d.). Comeback formår at forstå de unge og skabe en god relation og et godt samarbejde, hvilket er med til at motivere de unge og bidrage til forandring og udvikling. Det er en målgruppe, som i forvejen har svært ved at tilpasse sig de traditionelle normer og rammer inden for systemet, hvorimod Comeback har formået at imødekomme denne målgruppe og skabe rammer, hvor de har lyst til at være (Comeback, s.d., b). På den måde, skaber Comeback et rum som tilpasser sig de unge, frem for at de unge skal tilpasse sig rummet. Dette formår Råt&Godt også at gøre med deres målgruppe hvor de skaber *“nogle skæve rammer, hvor der er højt til loftet i mere end én forstand og det tiltaler nogle gange de unge mere, end hvad man kommer ind i et klinisk hvidt kontor, hvor man skal sidde ved en computer”* (Interview af Katrine, 2021). Ved at skabe det utraditionelle rum, hvilket både Comeback og

Råt&Godt formår at gøre, vidner det om, at der er behov for brugen af de private aktører og deres kreativitet. Derudover har det også vist sig, at behovet for anvendelse af mere personlige og relations nære arbejdsmetoder, har en positiv effekt på de unge.

For at kunne skabe den gode relation, er der behov for, at man er personligt til stede og er opmærksom på de unges behov og signaler, hvilket Carl Rogers også beskriver i hans betingelser af den professionelle relation (Rogers, s.d.). En af de unge gav udtryk for, at *“De kan godt se på mig, hvis der er noget jeg er presset over eller trykket over, ja. Så kommer de altid og spørger mig >> Er du okay? Er der noget? Skal vi lige sætte os ned? <<”* (Interview af ung 3, 2021). Hos Råt&Godt opleves det, at de professionelle har kompetencerne til at forstå de unge og opfange deres signaler. Dette er med til at styrke den kvalitet, som er afgørende i relationen mellem de unge og de professionelle. Ved de professionelle formår at opfylde dette behov, kan også være med til at skabe en positiv udvikling hos de unge. Dette afspejler sig også i vores interview med en af de unge hos Råt&Godt, som fortalte: *“Jeg følte mig tryk ved dem. Lige så snart jeg føler mig tryk og tilpas med dem, åbner jeg mig lige så stille op“* (Interview af ung 1, 2021). At den gode relation er med til, at de unge bliver trygge og åbner sig op, vil også bidrage til åbenheden overfor forandring (Rogers, s.d.). Derudover vil det også give mulighed for, at de unge kan se sig selv på en anden måde, når de oplever at blive mødt af sympatiske og accepterende professionelle omkring dem.

Ved at hjælpe de unge med at se sig selv på en anden måde, arbejdes der med at *“ændre de her fortællinger [...] at de faktisk også er gode til det der og vildt gode til at samarbejde med de andre og nu har du faktisk bygget den her helt selv”* (Interview af Katrine, 2021). På den måde fokuseres der udelukkende på den narrative fortælling, som suppleres af den gode professionalisme, men samtidig arbejdes der væk fra den opfattelse, som de unge har fået af sig selv gennem systemet. Gennem fortællingerne og samtalerne mellem de professionelle og de unge, er Råt&Godt med til at styrke de unges kompetencer og give dem et billede af, hvad de egentlig kan udrette. På den måde bidrager Råt&Godt til at øge de unges selvstændighed og troen på, at de selv har magten og muligheden for at handle. Dette hører i god overensstemmelse med empowerments formål med lokalsamfundsarbejde, hvilket er det perspektiv vi har ladet os inspirere af i dette projekt (Posborg, 2016). På den måde opnår Råt&Godt, at arbejde med målgruppen på empowerments tre dimensioner, som står beskrevet i definitionen af empowerment. Der bliver både arbejdet på det

enkelte individs udvikling, men samtidig arbejdes der med at styrke hinanden som en gruppe, der kan være med til at bidrage til lokalsamfundet, men på sine egne præmisser (Andersen, 2015).

Overgangen til det selvstændige voksenliv

I følgende afsnit vil der fokuseres på den skelnen mellem overgangen til et selvstændigt voksenliv, som det er blevet beskrevet tidligere i projektet. Dette fokus vil blive suppleret med vores empiri fra den kvalitative undersøgelse, som vil komme i spil for at danne et nyt perspektiv på denne problematik. Afsnittet vil indeholde de to private aktørers tilgange og deres indsats med overgangen til et selvstændigt voksenliv.

Overgangen til et selvstændigt voksenliv er et gennemgående fænomen i vores projekt, som kommer af problematikken omkring unges overgang til voksenlivet, der omtales som værende en proces som de unge bliver tabt i. Et element i overgangen til voksenlivet med denne målgruppe er, at det drejer sig om en gruppe som har svært ved at finde sin plads i det danske uddannelsessystem samt arbejdsmarkedet. Det er gjort klart i vores indledning, at der opleves at være en del udfordringer når de unge skal i beskæftigelse/uddannelse, hvor en af de udfordringer blandt andet er, at de tilbud som kommunen tilbyder ikke passer til alle unge. En af de unge hos Råt&Godt, beskriver det på følgende måde: *“Jeg har måske været igennem nogle unødvendige forløb i forhold til hvad jeg gerne vil”* (Interview af ung 3, 2021). Både Råt&Godt og Comeback tilbyder afklarings- og opkvalificeringsforløb, hvor formålet er, at blive afklaret om ønsker og drømme for fremtiden. Som beskrevet i afsnittet omkring Råt&Godt, har de mulighed for at give de unge erfaring og et arbejde inden for noget, som de i forvejen syntes er interessant. Råt&Godt består af flere forskellige afdelinger, som muliggør at ramme indenfor flere unges interessefelt og samtidig kan Råt&Godt give de unge den støtte, til at komme den vej videre i livet, som lige netop er den rette for den enkelte (Råt&Godt, s.d., a). Heraf kan det være individuelt hvor lang den vej kan være, idet de unge som udgangspunkt bliver visiteret til et 13-ugers forløb, dog med mulighed for, at det kan blive forlænget. Socialrådgiveren fra Råt&Godt påpeger dog, at *“De fleste de er her nok omkring 1 år [...] Men det kommer igen an på hvor kompleks situationen er”* (Interview af Katrine, 2021). Udover at overgangen til voksenlivet er meget individuel alt afhængig af hvor kompleks den enkeltes situation er, ses der også en større udvikling i målgruppen hos Råt&Godt, da de nu får nogle *“hvor der er lidt længere udsigt på det. Det er så dem der bliver karakteriseret som*

aktivitetsparate, i stedet for uddannelsesparate'' (Interview af Katrine, 2021). Udviklingen kan betyde, at Råt&Godt tager de unge ind, som kommunen ikke helt ved hvad de skal gøre med, hvilket også stemmer i overensstemmelse med de unge som Comeback møder, da de *“har med en målgruppe at gøre som ikke kan passe ind andre steder”* (Interview af Poul, 2021).

Under indsamlingen af empirien til projektet, blev vi opmærksomme på, at overgangen til voksenlivet kan defineres forskelligt, alt efter hvor man sidder og arbejder med den unge. Sidder man ved kommunen, følger man den juridiske definition, hvor man starter med at forberede den unge på voksenlivet fra de er fyldt 16 år, jf. Servicelovens § 140 stk. 2, 3. Hos Råt&Godt har man sværere ved at definere, hvornår denne overgang opstår, idet det er et unikt fænomen for den enkelte. Dette beskriver Katrine også i vores interview:

“Man kan sige, at de er forskellige steder i deres liv, men alligevel så har de taget en eller anden beslutning om at der skal ske noget og de gerne vil noget mere med deres liv, så det er lidt det som er fællesnævneren for dem. Det er også noget vi snakker med dem om, at hvis de er her, så skal de være klar på at rykke sig, fordi der skal være en mening med hvorfor de er her. Vi har haft en, som har været til samtale, som faktisk var over 30 år, men som måske ikke helt var klar nok til at kunne komme videre og ud af sit misbrug. Så derfor er den lige sat på stand by, da det ikke giver nogen mening hvis ikke man tænker man vil videre. Der skal være et mål med at være her” (Interview af Katrine, 2021).

De unge hos Råt&Godt kan på den måde alle sammen være i overgangen til det selvstændige voksenliv, men det er ikke deres alder der betegner. om de er det. Det er de unge selv og deres vilje til at komme videre i deres liv og ud at klare sig på egen hånd. Modsat Råt&Godt møder Comeback også målgruppen under 18 år, hvor de måske er i en forberedelsesfase til voksenlivet. Som nævnt i beskrivelsen af Comeback, samler de de unge op der, hvor andre ikke har mulighed for det og skaber på den måde et positivt miljø for dem. Gennem deres arbejde har Comeback også erfaret, at det at have nogle sociale bånd, som giver dem en form for social kapital, har betydning for de unges deltagelse og inklusion i samfundet (Comeback, s.d., c). På den måde kan de unge opnå at få anerkendelse i den solidariske sfære, da de i samspil med andre personer oplever at blive anerkendt, som den man er og kan genkende sig selv i fællesskabet. De unge får mulighed for at blive anerkendt både som et unikt individ med særlige kvaliteter, og samtidig bliver set som værende en

vigtig del af fællesskabets helhed (Willig, 2003). Her spiller relationen også ind, idet den har bidraget til, at de unge får en form for social kapital, som er sket igennem en forandringsproces i det relationsarbejde, som Comeback her har formået at gøre (Rogers, s.d.). Poul fortalte omkring de unge under 18 år, at:

“de er stadig ikke færdigbagt mange af dem [...] For der er ingen skole som gider, at have dem. Det kan være de blevet hjemsendt fra et opholdssted, alverdens problemer. så er det fordi at der ingen skole som vil tage dem, så lige pludselig så laver de noget lort og så bliver de smidt på sikkert opholdssted. og så skal vi starte forfra og så er vi dem som klikker limen sammen og står ved den unge og får snakket med de forskellige skoler og kommunen og PPR” (Interview af Poul, 2021).

Der ses allerede udfordringer hos de unge inden de fylder 18 år, og Comeback forsøger at hjælpe dem på rette vej og imødekomme de unge før problematikkerne udvikles mere i den negative retning. Allerede hos de unge i denne alder, oplever Comeback, at de har oplevet så mange nederlag i deres liv og de unge igen skal starte forfra, hvilket Comeback hjælper dem med. Poul fra Comeback fortæller også: *“Men det vi gør med de unge under 18 år, det tror jeg, det er der fremtid i”* (Interview af Poul, 2021). Ved at hjælpe de unge allerede i en tidlig alder, er Comeback med til at forebygge yderligere problematikker hos de unge, så de ikke ender ud i samme problemer som den ældre målgruppe og dermed ender ud med at *“De er brændte. De kommer jo som regel fra udsatte familier og bor i udsatte boligområder og omgivet af udsatte mennesker, ser lort og har svært ved at tro på, hvad skal der ske med mig”* (Interview af Poul, 2021). På den måde arbejder Comeback også mod den juridiske aldersgrænse for, hvornår man bør påbegynde arbejdet på en overgang til voksenlivet. Ifølge Comeback kan det have en negativ indflydelse hos unge, hvis de presses ud i noget, de ikke er klar til og også allerede i forvejen går og har nogle problemer. Katrine, socialrådgiveren hos Råt&Godt, gjorde det også tydeligt under vores interview, at ved at støtte de unge i længere tid og bidrage til at øge troen på dem selv og deres egne evner, vil være en fordel i det lange løb. Dette vil afhjælpe, at de unge ikke blot vender tilbage til udgangspunktet, efter de har forsøgt at stå på egne ben og dermed i stedet øge deres selvstændighed og troen på, at de selv har magten og muligheden for at handle, hvilket også stemmer overens med empowermentets formål i lokalsamfundsarbejde (Posborg, 2016). Katrine fortalte videre at:

“Vi er ligesom med hele vejen og så hellere tage det i lidt længere tid og så være sikre på, at det er det helt rigtige. Fordi der er ikke nogle der får noget ud af, at den unge er i uddannelse i tre måneder, og så ryger tilbage til uddannelseshjælp igen. Så kan den unge også være kommet endnu længere tilbage i sin udvikling, fordi så har man også fået et slag, >>nå, det kunne jeg heller ikke alligevel<<. Så er man lidt tilbage i den følelse omkring, at det er dem selv som er noget galt med” (Interview af Katrine, 2021).

Derudover fortæller Katrine også at, *“Vi har mange, som er ude i praktik når de er ved at være færdige hernede og så har de nogle dage i praktik og nogle dage her, så de har begge dele. På den måde kommer de ud og bliver udfordret og så også kommer tilbage til det trygge her”* (Interview af Katrine, 2021). Ved at Råt&Godt stadig fungerer som en tryk og sikker base, kan det bidrage til, at de unge får nogle succesoplevelser gennem deres praktik. Når de unge ikke har meget netværk og deres trykke base er hos Råt&Godt, påtager Råt&Godt sig også en vigtig og støttende rolle, som kan være med til at gøre en forskel for den unges videre vej til et selvstændigt voksenliv. Her kan man igen koble empowerment-tilgangen til Råt&Godts arbejdsmetode, idet man er med til at støtte de unge til selv at bestemme hvad der skal se, samt hvordan processen skal se ud (Antczak, 2016).

Under vores interview med en af de unge hos Råt&Godt, blev det fortalt at:

“jeg startede i noget praktik for to måneder siden, måske blev presset lidt for meget ud i det, og det så gør at jeg er gået lidt psykisk ned på det sidste” og “så er Råt&Godt nødt til at indordne sig lidt efter det. Men er helt vildt gode støttende, fordi de også siger >> jeg ved godt, at jeg presser på, men det er fordi jeg har en anden, som presser på <<”

(Interview af ung 4, 2021).

Til dette citat kan man lave en sammenligning med den definition vi har anvendt i forbindelse med empowerment. Det er vigtigt, at man i det sociale arbejde har øje for, at borgeren har rettigheder til selv at handle og hvis det er nødvendigt, skal man støtte ind over og styrke borgerens mulighed for dette: *“Jeg er så, ved virkelig at træde i karakter, ved at få det stoppet fordi jeg kunne ikke være i det”* (Interview af ung 4, 2021). Her ses der en udvikling hos den unge, der oplever, endelig at kunne sige fra og har fået opbygget evnen til at handle ud fra sine egne ønsker (Andersen, 2015).

Under interviewet med ung 4, blev det gjort klart for os, at Råt&Godt stadig påtager sig en støttende rolle i de unges private sfære (Duus & Olesen, 2017), selvom de også har nogle regler og rammer de skal indordne sig efter. Endvidere kan det være vanskeligt for unge at finde rundt i det komplekse kommunale system og de unge måske oplever at systemet ikke møder dem i øjenhøjde. I dette tilfælde drager den unge nytte af den gode relation, som er skabt sammen med Råt&Godt, hvor Råt&Godt har formået at vise empati og skabe forståelse overfor de unge (Rogers, s.d.) Det er endvidere tidligere nævnt, at ledige udsatte unge, som samtidig oplever andre problematikker i hverdagen, kan have et behov for yderligere hjælp og støtte, for at forløbet ikke skal forværre situationen eller gøre det uoverskueligt. Der kan derfor være et stort behov for et koordineret forløb (jf. Problemstillingen). Tilsvarende med Comeback, står Råt&Godt også til sidst med den unge og samler dem op, der hvor det går galt.

Når det kommer til vores unge informanter, er Råt&Godt også med til at afklare de unge omkring, hvad de kan og ikke kan. En ung fortalte: *“Jeg tror det er fordi jeg prøver og prøver lidt mere og så kommer troen på, at jeg godt kan. Et skridt af gangen op af trappen. Der er plads til, at jeg får lov at prøve tingene af”* (Interview af ung 2, 2021). Den unge har oplevet en aktiv deltagelse hos Råt&Godt, hvor de har arbejdet empowermentorienteret og den unge har oplevet en personlig vækst, idet Råt&Godt har givet ham mulighed for at handle og afprøve sine begrænsninger (Posborg, 2016). Videre fortæller den unge også: *“jeg tror mere på mig selv når jeg er herude. Jeg synes det er en af de største ting, at jeg kan få lov at arbejde ude i værkstedet [...] Og hvornår skal man spørge efter hjælp og hvornår kan man godt klare det selv. Det giver mere selvtillid”* (Interview af ung 2, 2021). Ved at være en del af fællesskabet ude i værkstedet, oplever den unge at have medindflydelse, hvilket kan være med til at styrke selvstændiggørelse og motivationen til at videreudvikle sig, både personligt og arbejdsrelateret (Posborg, 2016). Dette kan også være med til at påvirke overgangen til det selvstændige voksenliv i en positiv retning og samtidig imødekommer de unges behov. Det sker i form af, at der er en god relation til de mennesker, som er omkring dem til at hjælpe og de unge får den tid de kræver, for at de får en succesoplevelse (Rogers, s.d.). Udover dette, viser det sig også, at fællesskabet har en stor betydning for de unge i overgangen til et selvstændigt voksenliv: *“Det har hjulpet mig hen til hvor jeg er i dag. Det får mig op hver dag, det hjælper meget på det. Det giver motivation, når man har et fællesskab på en arbejdsplads og der er plads til alle”* (Interview af ung 3, 2021).

De forskellige perspektiver på fællesskab

I dette afsnit er der lavet en analyse omkring, hvordan de fire unge informanternes forskellige behov for fællesskab, kan have en indflydelse på arbejdet hos Råt&Godt. Afsnittet vil blive besvaret ved hjælp af en sammenligning af de forskellige meninger og betegnelser af fællesskab, som vi har fået viden omkring gennem interviews med målgruppen hos Råt&Godt.

Ligesom hvert enkelt menneske er unikt, kan man have forskellige behov for et fællesskab på en arbejdsplads. Når det kommer til arbejdsfællesskabet, er det forskelligt hvad der giver mening for en og hvilke relationer man her søger i denne forbindelse. I interviewet med Katrine, fik vi blandt andet øje for målgruppens kendskab til fællesskab: *“[nogle af dem, red.] er faldet udenfor den kasse i samfundet. Så derfor trækker de sig måske også lidt selv fra andre og andre trækker sig måske også lidt fra dem, fordi de ikke helt bliver forstået hvordan de er”* (Interview af Katrine, 2021). Udover at imødekomme usikkerheden omkring de mange valgmuligheder målgruppen møder, i forhold til arbejde og uddannelse, er der også mange forskellige behov og hvad der giver mening for den enkelte. Dette er faktorer, som blandt andet imødekommes hos tilbud som Råt&Godt, hvor man gør meget for at imødekomme de unges behov. Samtidig styrker man de unge til også at støtte hinanden, blandt andet ved at have fokus på fællesskabets betydning for hvert enkelte: *“Det vi har meget fokus på er at vi er fælles om det”* og *“Det er også det de ligesom er glade for at være en del af et fællesskab med nogle andre unge, som også har nogle udfordringer. De bliver forstået af hinanden og mødt som de er”* (Interview af Katrine, 2021). Råt&Godt skaber derfor gode forudsætninger, for at de unge bliver anerkendt i den solidarisk sfære, da de fokuserer på et fællesskab hvor de alle kan blive anerkendt for deres unikke særpræg (Willig, 2003). Dette stemmer også overens med den valgte definition af empowerment, hvor man kigger på, hvad en gruppeorienteret indsats vil kunne bidrage med hos den enkelte. Foruden kun at have fokus på den individuelle dimension, kigger man på den indflydelse, som fællesskabet kan have for de unges styrker og livskvalitet (Andersen, 2015). Ved at arbejde med det fokus, at der også skal være en fællesskabsramme på arbejdspladsen, er Råt&Godt med til at danne et miljø, hvor de unge har mulighed for at føle sig som en anerkendt del af lokalsamfundet. Ligesom en af de unge fortæller: *“Det giver mig en form for tryghed og et sted at være, fremfor bare at gå hjemme”* og *“Hvis fællesskabet ikke er, som det er nu, hvis det havde været på en anden måde, tror jeg slet ikke, at det havde været noget”* (Interview af ung 1, 2021). Det at være omgivet i et miljø som det hos

Råt&Godt, giver en emotionel effekt hos de unge, hvor de føler tryghed og en særlig tilknytning til stedet. De føler sig inkluderet og af denne grund, kan fællesskabet have en særlig betydning og effekt for denne målgruppes succes, når det kommer til udviklingen af den enkelte (Fallov, 2015).

Efter udarbejdelsen af vores empiri, blev det gjort klart for os, at vi kunne dele de fire unge op i tre kategorier, i forhold til hvad der giver mening i forbindelse med fællesskabet på arbejdspladsen. En af de unge mente, at det at have en relation til sine kommende kollegaer på arbejdspladsen men samtidig også efterfølgende, spillede en vigtig rolle for miljøet og lysten til at komme: *“Tage ind og gå inde i byen, spille brætspil sammen, altså snakke sammen. At man kan gøre ting sammen med andre, det er meget vigtigt, at man kan det på en arbejdsplads”* (Interview af ung 1, 2021). Her er der tale om en ung hos Råt&Godt, som ser fællesskabet, som en af de vigtigste faktorer på en arbejdsplads. Fællesskabet har haft en stor indflydelse på den unge, hvor stedet nærmest er blevet en del af den unges sociale liv og dermed er blevet en vigtig betydning i den unges solidariske sfære (Willig, 2003). Fællesskabet får derfor en særlig betydning for nogle af de unge, hvor der kan være tale om en slags identitetsskabende effekt, som vil have en positiv indflydelse i forlængelse af, at man har et sted hvor man føler sig hjemme (Fallov, 2015).

En anden af de unge vi har interviewet lagde vægt på, at der var forskel på et fællesskab på en arbejdsplads og den man havde efterfølgende i sin fritid. Den unge sagde blandt andet: *“Det her fællesskab bygger på at få noget til at køre rundt. De andre venskaber er mere udover det, hvor jeg kunne lave noget med dem i fritiden”* (Interview af ung 2, 2021). Her er der mere fokus på, at det fællesskab man har på en arbejdsplads mest er relateret til arbejdet. Relationen har det formål, at man er fælles om, at skulle holde noget kørende, hvilket er forretningen eller virksomheden. Dog fortæller den unge samtidig:

“Det var også noget jeg har søgt på en måde, fordi jeg manglede at have noget at være fælles om. Man er asocial, uden at være asocial, fordi man har nogle projekter at lave. Jeg kan godt lide at være en del af det herude. Man er i det samme rum, man laver ting hver for sig, men man kan tale med tingene sammen med de andre” (Interview af ung 2, 2021).

Udover den klassiske måde at være i et fællesskab, gives der mulighed for, at dem som ønsker det, også kan opnå fællesskabet på sin egen måde. Det ses ikke som en forpligtelse at være socialt sammen med de andre, men man sagtens kan være sammen med de andre, også hver for sig. Den

unge har søgt et fællesskab, hvor man er fælles om noget, hvor man har de samme interesser, men dette er ikke ensbetydende med, at man har en dybere relation til hinanden. Ung 2 får derfor selv retten til at bestemme hvordan processen i et fællesskab skal se ud og hvad der skal ske i denne proces (Antczak, 2016). Denne måde for fællesskab er mere opbygget omkring, at man har nogle aktiviteter man er fælles om, hvor man kan engagere sig og arbejde sammen inden for det samme interessefelt, men uden nødvendigvis at være i samme proces (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017).

De sidste to af de unge fra Råt&Godt, havde den samme beskrivelse af, hvad der var vigtigt i et fællesskab for dem. Foruden de allerede i forvejen nævnte beskrivelser omkring styrket relationer i fritiden og at der er plads til at være sig selv, talte de to unge om rummelighed og plads til hinanden: *“At der er plads til alle og alle har noget at skulle sige og alle bliver hørt. [...]at man bruger alles kompetencer på lige fod. Ikke at der kun er en, men en fælles fremgang og samarbejde”* (Interview af ung 3, 2021) og *“Der er ikke nogen der kigger skævt til en. På den måde synes jeg, at man kan mærke det”* (Interview af ung 4, 2021). Det er vigtigt, at man udover at være fælles om noget, at man også accepterer hinandens ligheder og forskelligheder. Man kan få lov til at træde ind i et miljø, hvor der er plads til, at man kan dyrke sig selv og finde ud af hvem man er og hvad man vil. Hos Råt&Godt møder man sådan et fællesskab, hvor der både er plads til at udvikle sig selv og hvor der er plads til, at man kan deltage i fællesskabet som den man er, hvilket Honneth også påpeger er nødvendigt for anerkendelsen i den solidariske sfære (Willig, 2003).

Hos Råt&Godt er der plads til det hele. De forskellige behov for fællesskab og plads til det, der giver mening for den enkelte. Netop dette kommer den ene unge bruger ind på under interviewet: *“Men sådan lige her, der synes jeg det er et godt fællesskab, hvor man ikke som sådan er venner eller kollegaer”* (Interview af ung 4, 2021). Om det er et arbejdsrelateret fællesskab eller et fællesskab, hvor man søger emotionel effekt og styrkede relationer ude i lokalsamfundet, er det ønsker og behov, som Råt&Godt formår at imødekomme. Dette leder os tilbage til to tidligere anvendte citater: *“Det vi har meget fokus på er at vi er fælles om det”* og *“der er højt til loftet i mere end én forstand”* (Interview af Katrine, 2021). Ikke nok med, at der er plads til forskellighed hos Råt&Godt, er der også plads til at imødekomme de unges forskellige behov og ønsker.

Kapitel 5 - Diskussion

Følgende afsnit vil indeholde projektets diskussion. Med diskussionen vil vi gå ind og belyse tre emner, vi har fundet relevante efter udarbejdelsen af vores empiri. Vi vil diskutere om fællesskab overhovedet er for alle og om relationen spiller en vigtig rolle for de udsatte unge, som er i overgangen til et selvstændigt voksenliv.

Er fællesskabet for alle?

Efter udarbejdelsen af vores analyse, blev vi opmærksomme på, at fællesskab kan have forskellig betydning for hvert enkelt menneske. Alle har forskellige behov der giver mening for en, når det kommer til at fungere i et fællesskab, både når det omhandler et arbejdsrelateret og venskabeligt fællesskab. Nogle har behov for en meget nær relation og som man ofte er i kontakt, hvor andre blot har behov for at blive accepteret for den man er. Så hvis man en dag ikke er helt sig selv, skal der stadig være plads til, at man bliver taget imod og favnet om. Når man indgår i et fællesskab, medbringer hver enkelt person også nogle livshistorier og erfaringer, som kan have indflydelse på den enkelte. De fleste mennesker oplever, at når de ikke er en del af et fællesskab, kan de rammes på utilfredsheden med livet samt deres identitet. Vi vil diskutere, om man skal væk fra tanken omkring, at grupper af udsatte unge selv melder sig ud af fællesskabet og der i stedet skal skabes et fokus på hvordan de unges motivation til at forblive en del af fællesskabet, kan styrkes. Som vi kom frem til i vores analyse, oplever flere af de interviewede unge, ikke at opnå den ønskede anerkendelse fra samfundet. Når man ikke er en del af et fællesskab, er der risiko for, at man går hen og får følelsen af magtesløshed og man derudover også savner en anerkendelse og mening i tilværelsen. Langt de fleste mennesker vil dog gerne være en del af et fællesskab, men der er derimod nogle barrierer, som kan stå i vejen for, at man føler sig værdsat og inkluderet i samfundets fællesskab. Nogle af de barrierer der kan forekomme for deltagelsen i samfundet kan være, at det er vanskeligt at finde netop overskuddet til at deltage og engagere sig i samfundets fællesskaber (Elbrønd, 2017). Det er her blandt andet Råt&Godt støtter dem i, at komme godt videre ud i samfundets mange fællesskaber. Råt&Godt formår på den måde at skabe et fundament hos de unge, som kan bidrage til at skabe den gode overgang til det selvstændige voksenliv. Katrine fra Råt&Godt fortæller også:

”Hvis ikke man lige opfører sig som man bør, kan man godt få nogle knubs. Det er der vi ligesom arbejder med og prøver at ændre de her fortællinger, fordi når de så har været her et stykke tid, så finder de ud af, at de faktisk også er gode til det der og vildt gode til at samarbejde med de andre og nu har du faktisk bygget den her helt selv”.

(Interview af Katrine, 2021).

Den enkelte unge har i dag flere forskellige faktorer som presser på, i forhold til at skulle leve op til samfundets normer. Derudover har den udvikling der har været i samfundet været skyld i, at den enkelte unge kan have svært ved at se hvad fællesskabet skal bruges til. Det ses blandt andet hos de unge ved Comeback, hvor lederen udtaler at *“når de sidder og laver sådan noget som i andre forløb, så råber de og skræmmer de andre væk og ja, har svært ved at passe ind i norm rammen”* (Interview af Poul, 2021). Comeback forsøger derfor i deres indsats, at forberede de unge på samfundets fællesskaber, ved at skabe samme fundament som Råt&Godt, hvilket gøres blandt ved at skabe en betydningsfuld hverdag:

“Så man kan sige, at vores dag den begynder 8:30, så ringer vi rundt til vores drenge, vi lægger lige en plan og høre hvad sker der og så køre vi faktisk ud og henter dem. Så går de derover og arbejder, de spiser morgenmad her, de kan gå over og arbejde, de kan gå ind og træne[...] Kommer vi tilbage, spiser frokost og så bliver de kørt hjem på et eller andet tidspunkt mellem 14 og 15”.

(Interview af Poul, 2021).

Efter at have diskuteret fordelene på længere sigt ved Råt&Godt og Comebacks indsats, kan det dog også være interessant at se på de ulemper, der kan være ved indsatserne. Begge steder har den unge med i indsatsen på tæt hånd, hvor de følger dem til enden af overgangen til et selvstændigt voksenliv. I vores undersøgelse blev det gjort klart, at der var vidt forskellige behov for måder at deltage i et fællesskab. Vi kom frem til, at fællesskabet og netværket hos Råt&Godt var meget tæt. Der er et stærkt bånd, hvor de unge brugere finder en stor tryghed i det netop vante fællesskab, hvilket socialrådgiver Katrine også kommenterede på: *“Det kan også være en udfordring for dem, når de skal videre herfra, fordi så skal de jo ud arbejde med nogle andre [...] noget de igen lige skal vænne sig til”* (Interview af Katrine, 2021). På baggrund af ovenstående, er der tale om, at accepten som de unge finder hos Råt&Godt kan have så stor betydning for de unge, at det kan være vanskeligt for dem at komme videre ud i samfundet, når deres afklarings- og opkvalificeringsforløb

er færdigt. Udover at være et afklarings- og opkvalificeringsforløb, kan der derfor være tale om, at Råt&Godt og Comeback agerer som et tilbud, der også har meget fokus på det sociale plan og hvordan man opfører sig i et arbejdsfællesskab, hvilket også kommer til udtryk i vores interview med Poul: *“Så en stor del af det vi laver, er stort set socialt rettet til at starte med og så bliver det beskæftigelsesrettet. Vi starter med det sociale og bliver det mere og mere beskæftigelsesrettet”* (Interview af Poul, 2021).

Spiller relationen en vigtig rolle?

Igennem projektets analyse blev det tydeligt, at relationen mellem fagpersoner og de unge, men også de unge indbyrdes, har en stor betydning. Flere af de unge giver udtryk for under vores interviews, at de ikke er mødt på samme måde, i deres kontakt med kommunen. En af de unge fra vores interviews, fortalte positivt, at *“vi havde et godt samarbejde, kort sagt. Hvis man havde problemer det ene sted, så kunne man sagtens løse det enten på stedet eller via kommunen”* (Interview af ung 1, 2021). Derimod havde en anden ung oplevet, at være nødsaget til at skulle bevise sit værd, før at kommunen viste tillid til dem: *“Jeg har bevist overfor dem, at jeg gerne vil andet end at være på kontanthjælp, så på den måde så gav de mig ret frie tøjler, til at gøre hvad jeg tænkte var det rette for mig”* (Interview af ung 2, 2021). I vores analyse kom vi frem til, at nogle kommuner har vanskeligt ved at skabe den gode professionelle relation, når det kommer til samarbejdet med de unge. Af denne grund vil vi diskutere, om der i kommunerne burde være et større fokus på, at skabe den gode relation med de borgere de møder. Dette finder vi relevant idet både Comeback, Råt&Godt og de unge oplever, at dette har en positiv indflydelse for alle parter. Til trods for samarbejdet synes at være godt mellem de private aktører og kommunen, drejer det sig stadig om unge, der ikke er blevet mødt som et anerkendt individ. Det er blandt andet unge, som er blevet mødt med en tro på, at de kan en hel del mere end den kasse som samfundet opstiller. Det er især også her, at betydningen for relationen spiller ind, men også vigtigheden af dette. Lige præcis det, udtaler Per Schultz, professor i socialpsykologi sig om i bladet Socialrådgiveren: *”Noget af det vigtigste i kontakten til et andet menneske er, om man har en grad af åbenhed over for det andet menneskes måde at være menneske på”* (Poulsen, 2016). Her taler Per Schultz blandt andet også om en professionel relation, som bør have en vis grad af en standardiseret relation. Samtidig bør man give borgerne en oplevelse af at være af betydning, hvilket blandt andet kan opnås ved at borgeren føler sig husket af den professionelle, der sidder overfor dem (Poulsen, 2016). Vi vil ud fra Per

Schultz kommentarer diskutere de barrierer, der vanskeliggør arbejdet i at skabe den gode professionelle relation, mellem socialrådgiver og de udsatte unge. Der kan være tale om, at der kan være et følelsesmæssige behov i relationen mellem socialrådgiver og borger i sagsarbejdet, og dette burde fylde mere i det sociale arbejde. Dette kan dog ses som værende svært at opnå som socialrådgiver, da man i flere diskussioner hører omkring de høje sagstal, som socialrådgiverne arbejder med på dagligt basis, hvilket gør, at de oplever en manglende ressource tidsmæssigt (Brøndum, Ørbæk & Braüner, 2019). Socialrådgiverne ude i kommunerne kan have svært ved at skulle tage hensyn til de enkelte borgere, idet det store sagstal kan gøre, at tiden ikke er der til at lytte til individuelle ønsker og bekymringer (Brøndum, Ørbæk & Braüner, 2019). Det giver en af de interviewede unge også udtryk for i en oplevelse med kommunen, hvor den unge i begyndelsen havde følelsen af, at skulle vise sit værd overfor kommunen: *“Ja, efter jeg har hvad jeg egentlig kunne. Men indtil det punkt var virkelig op af bakke og jeg følte mig bare som et nummer i systemet. Men efter jeg har bevist hvad jeg kan, så har de taget mig mere som den person jeg er, end et nummer i systemet”* (Interview af ung 2, 2021). Dette bevidner også om, at de unge som er i kontakt med systemet ikke føler sig set og hørt og socialrådgiverne ikke har mulighed for at give et helhedsblik på hvert enkelt borger. Der kunne derfor herske tvivl om, hvorvidt socialrådgiverne er nødsaget til at tage nogle valg og lave nogle prioriteringer, hvilket kan have konsekvenser for blandt andet den følelsesmæssige relation mellem socialrådgiver og borger. Det er blevet gjort klart for os, at rammerne for kommunen er anderledes end de rammer, som de private aktører arbejder under. Rammerne indikerer også en stor forskel i mængden af ressourcer, hvilket også kommer til udtryk i følgende citat: *“Ja og det er jo fordi det er også svært at have nogle tilbud som det her. Det er dyrt og kompliceret hvordan man skal sætte det op”* (Interview af Katrine, 2021). Her kommer det også til udtryk, at tilbud som Råt&Godts forløb imødekommer målgruppens umiddelbare store behov for ressourcer. Samtidig vidner det om, at kommunen ikke har muligheden for at anvende samme ressourcer, hvilket kan være med til, at de unge kan have nogle bedre forudsætninger hos Råt&Godt. Det kan imidlertid være svært, at kræve kvalitet og indhold i socialrådgivernes arbejde, da der måske i virkeligheden er tale om, at der først og fremmest bør være et normeringskrav i det sociale arbejde.

Idet Råt&Godt har flere ressourcer end kommunen, oplever en af de interviewede unge også:

”Jamen, jeg tror det er fordi, at de bare er så forstående. Altså, de kan håndtere en på alle dage, og

der er det lidt som om de andre steder er mere sådan >> kom, nu går vi i gang eller også så <<“. (Interview af ung 3, 2021). Den unge får dermed nogle positive oplevelser med sig videre, da den unge føler der er plads til, at man også kan give udtryk for, hvad man har behov for, i stedet for blot at skulle rette sig ind under de mange krav, som bliver stillet til den unge af kommunen.

Socialrådgiveren fra Råt&Godt beskriver også deres alternative måde at støtte de unge på:

“Ja, og vi har især fokus på at skabe den gode overgang til, hvad de nu engang skal hen til og ligesom være med hele vejen og så hellere tage det i lidt længere tid og så være sikre på, at det er det helt rigtige. Fordi der er ikke nogle der får noget ud af, at den unge er i uddannelse i tre måneder, og så ryger tilbage til uddannelseshjælp igen“

(Interview af Katrine, 2021).

Ved at Råt&Godt har mulighed og ressourcer for at følge de unge i længere tid, så de unge ikke blot vender tilbage til udgangspunktet, kan også have en positiv effekt både hos de unge, men samtidig også økonomisk set for samfundet. I det ovenstående citat kommer Katrine ind på problematikken, der omhandler de unge som kommer ud i en hurtig og standardiseret løsning, hvor den unge kan ende ud med, at have en negativ udvikling. Af denne grund er der tale om, at de unge gennem de faste arbejdsmetoder og faste rammer kan opleve at tage et skridt frem, men falde to tilbage, hvis det ikke er noget der tilpasses den enkelte. Det kan derfor have konsekvenser på den lange bane eller senere ud i fremtiden, idet de unge har oplevet at møde for mange nederlag i sin tid i systemet.

Ud fra denne diskussion blev det gjort klart for os, at der var en anden stor problematik i vores projekt i forhold til arbejdet hos de private aktører og arbejdet hos det kommunale. I vores interview med Katrine fra Råt&Godt, fortalte hun: *“vi er mange ansatte, så vi har en meget tæt relation til de unge. Det er det vi har mulighed for og det er også det, som vi bliver købt ind på, netop fordi vi også er helhedsorienterede og fokuserer på det hele menneske”* (Interview af Katrine, 2021). Netop denne kommentar satte vi et stort spørgsmål ved, da det kan indikere, at kommunen ikke har mulighed for at opnå det ellers forventede helhedsorienteret arbejde. Gennem socialrådgiveruddannelse bliver det gjort klart gennem hele uddannelsen, at alle socialrådgivere skal arbejde helhedsorienteret og have fokus på det hele menneske. Netop dette står også klart i bekendtgørelsen omkring socialrådgiveruddannelsen og de krævede færdigheder til de nyuddannede, jf. Bekendtgørelse om uddannelse til professionsbachelor som socialrådgiver nr. 766

af 24/06-2011 (Retsinformation, 2011). Det kan derfor stå uklart hvordan, at dette led af uddannelsen overhovedet er muligt at bruge, når der forude venter et system som ikke imødekommer de rammer der skal til, for at kunne arbejde helhedsorienteret med denne målgruppe.

Konklusion

I følgende afsnit vil konklusionen fremgå. Konklusion vil være med til at give læseren en forståelse af, hvad vi er nået frem til gennem projektet og samtidig vil den besvare vores problemformulering.

Efter udarbejdelsen af vores analyse og diskussion kan det konkluderes, at en fællesskabsorienteret indsats hos private aktører bidrager til, at udsatte unge oplever en bedre overgang til et selvstændigt voksenliv. Mange af de unge brugere, som er en del af Råt&Godt og Comeback, har oplevet en manglende anerkendelse, som har en betydning for deres selvtillid og identitetsdannelse. Der er tale om manglende anerkendelse, hvilket de unge informanter oplevede i samarbejdet med systemet eller kommunen. De unge oplevede blandt andet et mangel på netværk, fællesskab og muligheden for selv at vælge eller træffe beslutninger i forhold til deres ønsker og behov. Netop dette er et væsentligt problem, hvis man hos kommunen ikke opnår et godt samarbejde med de unge, hvilket kan have konsekvenser senere hen i de i forvejen udsatte unges liv. Det kan dog konkluderes, at private aktører formår at imødekomme denne problematik, idet de ved hjælp af flere ressourcer, havde mulighed for at arbejde mere personligt og følelsesmæssigt med de unge. Ved at de private aktører har disse muligheder, bidrager de til, at de unge får skabt et socialt fundament, som kan støtte og hjælpe dem videre i uddannelse eller beskæftigelse. Derudover giver det, at være en del af et fællesskab også de unge en vis form for motivation til, at blive en del af samfundet, idet de oplever at være en del af noget, hvor der er plads til alle.

Ydermere kan det konkluderes, at den gode relation har en vigtig betydning for de unge. Ved de fællesskabsorienterede indsatser formår at skabe disse relationer, får de unge en følelse af at blive hørt og mødt med forståelse. De fællesskabsorienterede indsatser giver de unge den tid de kræver, for at få en succesoplevelse. På trods af, at relationsdannelse i det professionelle arbejde også viser sig at have en stor indflydelse hos de unge, er dette noget man ikke har mulighed for at imødekomme hos nogle kommuner. Efter udarbejdelsen af vores diskussion kan det konkluderes, at selvom man ønsker og gerne vil opnå en stærkere relation med borgerne, er dette ikke muligt grundet tidspresset og normeringskravet. Derfor ender det følelsesmæssige og relationsdannelsen

desværre med at blive en nedprioritering i det sociale arbejde, hvilket ellers ud fra vores informanter, er en af de væsentligste behov for et godt samarbejde mellem den professionelle og borgeren.

Det er derudover blevet konkluderet, at de fællesskabsorienterede indsatser som Råt&Godt og Comeback tilbyder, bidrager til, at de unge får den utraditionelle og unikke overgang til et selvstændigt voksenliv, som de har behov for. Dette skyldes, at disse indsatser er tilpasset præcis til, der hvor de unge er. Dette ses blandt andet ved de rammer som de opstiller for stedet, hvor de unge føler sig trygge og forstået af de professionelle men også af hinanden. Til trods for de forskellige syn på fællesskab, er der dog det tilfælles, at man er fælles hos de private aktører. Her er det dog også blevet diskuteret om hvorvidt, at det kan være vanskeligt for de unge at komme videre, idet der så er et nyt sted og nye mennesker de skal vænne sig til. Det må derfor konkluderes, at overgangen til et selvstændigt voksenliv, er en overgang som er komplekst og ikke kan defineres af en juridisk alder. Overgangen til et selvstændigt voksenliv er et fænomen, som kan være forskelligt fra den enkelte ung, det vil derfor også være forskelligt hvornår og hvordan de er klar til at komme i gang med den proces. De private aktører har en tilgang og indsats, som bidrager til, at de unge opnår en større selvtillid og får magten til selv at definere deres behov.

Perspektivering

I projektets afsluttende afsnit, vil der være en beskrivelse af de handlemuligheder og løsningsforslag, som vi har fået øje på gennem arbejdet med dette projekt.

Efter konklusionen er det blevet gjort klart, at der stadig ses nogle udfordringer i samfundet, som kunne være relevante at inddrage i følgende afsnit.

I projektets diskussion bliver der åbnet op for tanken omkring, at der kan være manglende fokus på helhedsorientering i det sociale arbejde, som ellers vægtes højt på socialrådgiveruddannelsen.

Derudover har vi fået øje for under arbejdet med dette projekt, at socialrådgiveruddannelsen vægter fokus på systemet samt det kommunale regi, og ikke har særlig meget fokus på de utraditionelle muligheder. Som vi kom frem til i projektet, vil de utraditionelle muligheder med den valgte målgruppe kunne bidrage med et fokus, som ikke kun begrænser sig til det beskæftigelsesrettet, men har i stedet også det sociale med i spil. Vi er i vores konklusion kommet frem til, at de private aktører kan bidrage med noget positivt til indsatsen med udsatte unge. Man kan derfor stille

spørgsmålstegn ved, hvorfor der ikke socialrådgiveruddannelsen er særlig meget fokus på det innovative og de private aktører, som findes i lokalsamfundet. Efter udarbejdelsen af projektet ser vi et potentiale i denne form for arbejde, idet det har bidraget til en del succes hos de udsatte unge, som ellers ikke har oplevet dette i samarbejdet med det kommunale regi. Af denne grund mener vi, at denne form for socialt arbejde ude i praksis, burde blive udfoldet mere på uddannelsen. Ved at have mere fokus på dette under socialrådgiveruddannelsen, kan det måske bidrage til, at socialrådgivere kan gå en mere utraditionel vej, som kan imødekomme de unge, der ikke nødvendigvis passer ind i kommunens tilbud. I uddannelsens beskrivelse på Aalborg Universitets hjemmeside, står der skrevet, at man vil få viden om det sociale arbejde på forskellige aktørniveauer. Samtidig står der skrevet, at man vil have færdigheder til at arbejde innovativt i det sociale arbejde, som skal være med til at kvalitetssikre og udvikle det sociale arbejde (Aalborg Universitet, s.d.). Her gælder det blandt andet viden omkring det arbejde, som de private aktører udfører og socialrådgiverens rolle i det arbejde. Erfaringsmæssigt opleves det af projektets gruppe, at innovation i socialt arbejde fylder en minimal del af uddannelsen. Der kan imidlertid argumenteres for, at den udvikling der har været ved Råt&Godt og Comeback indikerer, at den sociale innovation, som har været nødvendig for at lave tilbuddet, også er noget som bør vægtes højere på socialrådgiveruddannelsen. Som tidligere nævnt, er de tilbud som Råt&Godt og Comeback tilbyder, svære at etablere. Dette gav Poul også udtryk for i vores interview: *“Ja, altså det er så svært og lave lave sådan noget her [...] Og der er rigtig mange der vil.. Men du får jo modstand på modstand på modstand, altså jeg har både været i betalingsstandsning og gået konkurs.. Jeg har prøvet hele lortet“* (Interview af Poul, 2021). Selvom vi i vores projekt er kommet frem til, at der er en mangel på private aktører, som kan give de udsatte unge en god overgang til det selvstændige voksenliv, er en anden væsentlig faktor, at det er vanskeligt at få etableret sådanne steder. Projektets undersøgelse har udelukket at have fokus på, hvad det er præcis som gør tilbuddene svære at etablere, hvilket derfor kan være svært at give en præcis indikator af dette. Dog har Center For Socialøkonomi udarbejdet en guide til etablering af socialøkonomiske virksomheder, som giver indblik i de komplikationer, der vil kunne være i opstartsfasen af en socialøkonomisk virksomhed (Center For Socialøkonomi, s.d.). En af grundene til, at det kan være svært at etablere de socialøkonomiske virksomheder, kan blandt andet også være af simple grunde som, at socialøkonomi endnu ikke er et særlig stort fænomen. En anden væsentlig ting er, at det er dyrt at etablere. For at starte en socialøkonomisk virksomhed skal der en ildsjæl til, som selv kommer med

en stor mængde finanser i form af blandt andet egen indtjening, lån, sponsorater med mere, for blot at etablere den socialøkonomiske virksomhed (Center For Socialøkonomi, s.d.). Viden omkring socialøkonomi er ikke særlig udbredt, hvilket også kan vanskeliggøre startprocessen for socialøkonomiske iværksættere, idet der kan være behov for økonomisk støtte i form af partnerskab fra andre virksomheder. Dette sætter et krav til, at de socialøkonomiske virksomheder skal være parate til at forklare potentielle samarbejdspartnere, hvilke fordele der måtte være ved et partnerskab.

Et partnerskab for en socialøkonomisk virksomhed kan især være vigtig, da mange af dem har udfordringer med hensyn til de nødvendige ressourcer til at opfylde det sociale formål (Center For Socialøkonomi, s.d.). Her påpeger Center For Socialøkonomi også, at grundet det sociale element kan socialøkonomiske virksomheder ikke bare samarbejde med hvem som helst (Center For Socialøkonomi, s.d.). Dette skyldes blandt andet, at en socialøkonomisk virksomhed har et andet formål med arbejdet, end en almindelig virksomhed, hvor den økonomiske vækst vægtes højt. Men hvis en almindelig virksomhed skal samarbejde med en socialøkonomisk virksomhed, er det vigtigt at have øje for det sociale element, idet formålet her er, både at skabe en social og økonomisk værdi. Dog er socialøkonomiske virksomheder helt oplagte partnerskaber, da flere sektorer kan indgå og bidrage (Center For Socialøkonomi, s.d.). Grundet de komplikationer der ses i etableringen af socialøkonomiske virksomheder, ser vi behov for, at der fokuseres mere på at give socialrådgiverstuderende større viden omkring udviklingen af social innovation. Dette er ikke blot konklusionen i vores projekt, at der er behov for flere socialøkonomiske virksomheder, men dette er også noget Rådt&Godt oplever i form af større efterspørgsel: *“Ja, det har det helt sikkert. Både en større efterspørgsel og dem med flere udfordringer vi får. Det har helt klart udviklet sig”* (Interview af Katrine, 2021). Undersøgelsen i projektet har dermed startet en undren omkring, hvorvidt et større fokus på dette, måske ville kunne klæde socialrådgivere bedre på, til at kunne tage del i den sociale innovative verden. Det manglende fokus på social innovation, kunne dog skyldes, at socialrådgiveruddannelsen forbereder den studerende på, at de fleste jobs findes i det kommunale regi. En af konsekvenserne på dette kan være, at de studerendes syn på mulighederne inden for socialt arbejde bliver indskrænket. Derudover vil denne konsekvens ikke høre i overensstemmelse med den udvikling og efterspørgsel, der ses i vores empiri i forhold til de private aktører og lokalsamfundets arbejde for de unge.

En anden væsentlig ting som ville kunne bidrage til en forandring, er at skabe et fokus omkring samspillet mellem de socialøkonomiske virksomheder og det offentlige. De personer som søger og ansættes i socialøkonomiske virksomheder, er ofte nogle personer, som før har arbejdet inden for det kommunale regi. Disse personer kender til det kommunale system og er måske mere drevet af, at forsøge sig med andre løsninger og muligheder, som ikke er præget af at skulle følge nogle tunge sags gange eller bestemte rammer. De fleste socialrådgivere som arbejder i en kommune, kan være vant til at levere de ydelser kommunen tilbyder, men de senere år, har flere kommuner dog gjort brug af private aktører, heriblandt socialøkonomiske virksomheder. Ved at kommunerne gør brug af disse muligheder, giver det også mulighed for at kommunerne og de socialøkonomiske virksomheder kan inspirere hinanden og dermed skabe en bedre effekt og gøre en større forskel for målgruppen. Der har dog været set en tendens til, at kommunerne har større fokus på at overholde deres budgetter, hvilket vanskeliggøre brugen af de socialøkonomiske virksomheder, som oftest er et dyrere tilbud. Hos Comeback udtaler lederen blandt andet sig om dette: “[...] i jobcenteret er vi det dyreste tilbud de har [...] Men det er fast, vi har 10 pladser” (Interview af Poul, 2021). Selvom Poul og jobcenteret i Aarhus ved, at Comeback er det dyreste tilbud til målgruppen, er der lavet en fast rammeaftale med kommunen. Det kan vidne til, at der måske har været en dialog om, hvad der skulle til for at tilbuddet hos Comeback kunne køre rundt, samt hvilke muligheder kommunen havde i forhold til samarbejdet med dem.

Ved at samarbejde med de socialøkonomiske virksomheder, vil dette måske kunne bidrage til nye tilgange i samarbejdet. En vigtig faktor for at kunne skabe et godt samarbejde, kunne derfor være, at de socialøkonomiske virksomheder er mere bevidste omkring, hvad det kræver at samarbejde med det offentlige. Hvor en anden vigtig faktor kunne være, at kommunen skaber mere fokus omkring visitation af borgerne til de socialøkonomiske virksomheder og samtidig, at der skabes en øget dialog og overlevering af dem. Hvis skabelsen af det gode samarbejde kan lykkes mellem det offentlige og de socialøkonomiske virksomheder, kan der forekomme mere kvalitet for pengene og dermed få de udsatte unge i centrum (Dansk Socialrådgiverforening, 2012).

Litteraturliste

- Aalborg Universitet. (s.d.). *Socialrådgiver - Fagligt indhold*. Lokaliseret d. 15. december 2021 på: <https://www.aau.dk/uddannelser/bachelor/socialraadgiver/fagligt-indhold/>
- Andersen, M. L. (2015). Empowerment. I K. Henriksen (Red.), *Metodiske tilgange i socialt arbejde*. (pp. 427-440). København: Hans Reitzels Forlag
- Antczak, H. (2016). Socialt arbejdes teoretiske rødder og deres betydning i praksis. I R. Posborg, H. Nørrelykke & H. Antczak (Red.), *Socialrådgivning og socialt arbejde*. (3. udg., pp. 101-144). København: Hans Reitzels Forlag
- Bertelsen, P. (2005). Dannelse i fællesskaber og dannelse af fællesskaber. *Psyke & Logos*. 26(2), 314-346
- Bruselius-Jensen, M., & Sørensen, N. U. (2017). Unges fællesskaber: *Mellem selvfølgelighed og vedligeholdelse*. (1 udg.) Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Brøndum, D., Ørbæk, S. & Braüner, A. B. (2019). Giv medarbejderne mere tid til borgeren på jobcenteret, så får vi flere i job. *Information*. 19(1). Lokaliseret på: <https://www.information.dk/debat/2019/01/giv-medarbejderne-mere-tid-borgeren-paa-jobcenteret-saa-faar-flere-job>
- Bundesen, P. (2015). Hvad er sociale problemer?. I P. Bundesen, A. B. Christensen & T. Rasmussen. (Red.), *Sociale problemer*. (2. udgave, pp. 23-46). København: Hans Reitzels Forlag
- Cabi. (s.d.). *Socialøkonomiske virksomheder*. Lokaliseret d. 18. oktober 2021 på: <https://www.cabiweb.dk/temaer/socialt-ansvar-og-csr/socialoekonomi/>
- Center For Socialøkonomi. (s.d.). *Guide til etablering af socialøkonomiske virksomhed*. Lokaliseret d. 15. december 2021 på: <https://kooperationen.dk/media/71089/Guide-til-etablering-af-socialoekonomiske-virksomheder-Kooperationen.pdf>
- Christensen, A. B. (2015). Ungdomsarbejdsløshed. I P. Bundesen, A. B. Christensen & T. Rasmussen. (Red.), *Sociale problemer*. (2. udgave, pp. 281-308). København: Hans Reitzels Forlag
- Christensen, M. (2021). Hermeneutik - forståelse, tolkning og mening. I M. Christensen, R. E. Jørgensen, N. H. Lysen & C. Rosenberg. (Red.), *Videnskabsteori og socialt arbejde - en grundbog*. (pp. 115-130). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Comeback. (s.d., a). *Om Comeback*. Lokaliseret d. 16. november 2021 på:

<https://comeback.nu/da/om-comeback>

Comeback. (s.d., b). *Comeback Aarhus*. Lokaliseret d. 16. november 2021 på:

<https://comeback.nu/da/comeback-aarhus>

Comeback. (s.d., c). *Comeback Rookie - Aarhus*. Lokaliseret d. 16. november 2021 på:

<https://comeback.nu/da/comeback-rookie-aarhus>

Dansk Arbejdsgiverforening. (2020). *Langtidforsørgede Unge*. Lokaliseret d. 16. september 2021 på:

https://www.da.dk/globalassets/besk%C3%A6ftigelse/rapport_langtidfors%C3%B8rgede_unge_2020.pdf

Dansk Socialrådgiverforening (2012). *Uden for nummer, nr. 25*. Lokaliseret d. 15 December 2021 på:

<https://socialraadgiverne.dk/wp-content/uploads/2017/05/25-UdenForNummer.pdf>

Eide, T. & Eide, H. (2007). *Kommunikation i praksis - Relationer, samspil og etik i socialfagligt arbejde*. Århus: Forlaget Klim.

Elbrønd, C. (2017). *Ny dansk undersøgelse om social eksklusion: Hver femte dansker lever på kanten af eller uden for fællesskabet*. Lokaliseret d. 8. december 2021 på:

<https://www.tryghed.dk/viden/nyheder/2017/hver-femte-dansker-lever-paa-kanten-af-eller-uden-for-faellesskaber>

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (Generel forordning om databeskyttelse).

Fallov, M. A. (2015). Steder og affektive rum i lokalsamfundsarbejde. I M. Harder & A. M. Nissen (Red), *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. (1. udgave, pp. 195-212). København: Akademisk Forlag.

Guldager, J. (2015). *Videnskabsteori - En indføring for praktikere*. København: Akademisk Forlag

Høher-Larsen, M. (2016). *Senmodernitet*. Lokaliseret den 29. oktober 2021 på:

<https://faktalink.dk/titelliste/senmodernitet>

Høilund, P. & Juul, S. (2015) *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. Høilund, P. & Juul, S. (2. udgave, pp. 23-53). København: Hans Reitzels forlag.

- Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I. & Rasmussen, S. (2018). *Kvalitative undersøgelser i praksis - Viden om mennesker og samfund*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Iversen, K. (2021). *18 år og overladt sig selv*. Lokaliseret d. 16. september 2021 på:
<https://www.vive.dk/da/udgivelser/18-aar-og-overladt-til-sig-selv-16247/>
- Kristiansen, S. (2007). Etik og Feltarbejde - udfordringer og dilemmaer i sociologisk praksis. I R. Antoft, M. Hviid Jacobsen, A. Jørgensen & S. Kristiansen. (Red.), *Håndværk og Horisonter - tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. (pp. 226-248). Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). Interview: Introduktion til et håndværk (2. udg.). København: Hans Reitzels Forlag.
- Møller, L. (2014). *Professionelle relationer*. København: Akademisk Forlag
- Mørk, M. (2020). Der er brug for at gentænke efterværn. *Socialrådgiveren*. 20(10), p. 14.
- Mørk, M. (2021). *Forskeren: "Vi ved, at vi taber for mange børn i overgangen til voksenlivet"*. Dansk Socialrådgiverforening. Lokaliseret d. 10 Oktober 2021 på:
<https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/vi-ved-at-vi-taber-for-mange-boern-i-overgangen-til-voksenlivet/>
- Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, LBK nr. 1647 af 4. august 2021 som senest ændret ved lov nr. 453 af 10. juni 1997
- Lov om social service, LBK nr. 1548 af 1. juli 2021 som senest ændret ved lov nr. 573 af 24/6 2005.
- Lysen, H. N. & Christensen, M. (2021). Skabelse og anvendelse af videnskabelig viden. I M. Christensen, R. Egaa Jørgensen, N. H. Lysen & C. Rosenberg. (Red.), *Videnskabsteori og socialt arbejde - en grundbog*. (pp. 19-48). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Posborg, R (2016) Teorier og metoder i lokalsamfundsarbejde og i boligsocialt arbejde. I R. Posborg, H. Nørrelykke, & H. Antczak. (Red.), *Socialrådgivning og socialt arbejde - en grundbog*. (3. udgave, pp. 485-541) København: Hans Reitzels Forlag.
- Poulsen, S. (2016). Det andet menneske skal komme dig ved. *Socialrådgiveren*. 08(16), s. 18-21
- Retsinformationen. (2011). Bekendtgørelse om uddannelse til professionsbachelor som socialrådgiver. BEK nr. 766 af 24. juni 2011. Lokaliseret d. 8. december 2021 på:
<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2011/766>

- Rogers, C. R. (s.d.). *De Nødvendige og Tilstrækkelige Betingelser for Terapeutisk Personlighedsforandring*. Lokaliseret d. 2. december 2021 på:
https://www.carlrogers.dk/onewebmedia/text0001_de%20noedvendige%20og%20tilstraekkelige%20betingelser%20for%20terapeutisk%20personlighedsforandring.pdf
- Rådet for Socialt Udsatte. (2013). *Man føler sig som en tennisbold der bliver kastet frem og tilbage i systemet - Samtaler med socialt udsatte unge om deres møde med systemet*. Lokaliseret d. 14. oktober 2021 på:
<https://www.ft.dk/samling/20121/almdel/sou/bilag/261/1256190.pdf>
- Råt&Godt. (s.d., a). *Råt&Godt - fordi mennesker og materialer fortjener en chance til*. Lokaliseret d. 16. november 2021 på: <https://raatoggodt.dk/om>
- Råt&Godt. (s.d., b). *Beskæftigelsestilbud*. Lokaliseret d. 16. november 2021 på:
<https://raatoggodt.dk/beskaeftigelsestilbud/>
- Socialstyrelsen. (2018). *Pulje: Udviklingsstøtte til projekter målrettet sårbare og udsatte børn og unge*. Lokaliseret d. 14. oktober 2021 på: <https://socialstyrelsen.dk/nyheder/2018/pulje-udviklingsstotte-til-projekter-malrettet-sarbare-og-udsatte-born-og-unge>
- Socialstyrelsen. (2021). *Om efterværn*. Lokaliseret d. 29. oktober 2021 på:
<https://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern>
- Social- og Ældreministeriet. (2021, a). *Børnene Først - Et trygt hjem og flere rettigheder til udsatte børn*. Lokaliseret d. 16. september 2021 på:
https://sm.dk/media/40820/boernene_foerst_t.pdf
- Social- og Ældreministeriet. (2021, b). *Bred politisk aftale om Børnene Først*. Lokaliseret d. 16. september 2021 på:
<https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/maj/bred-politisk-aftale-om-boernene-foerst>.
- Straarup, R. (2018). *Samfundet nedbryder børn og unge med præstationspres og drukner dem i mistrivsel*. Lokaliseret den 29. oktober 2021 på:
<https://www.boerneraadet.dk/nyheder/nyheder-2018/samfundet-nedbryder-boern-og-unge-med-praestationspres-og-drukner-dem-i-mistrivsel>
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2010). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I S. Brinkmann & L. Tanggaard. (Red.), *Kvalitative metoder - En grundbog*. (pp. 29-54). København: Hans Reitzels Forlag.
- Thagaard, T. (2004). *Systematik og indlevelse - en indføring i kvalitativ metode*. København:

Akademisk Forlag.

Thingstrup, M. (2021). *Fællesskaber får dig til at leve længere - og bedre*. Lokaliseret d. 14.

Oktober 2021 på: <https://altompsykologi.dk/2018/08/faellesskaber/>

Thomsen, E. (2017). *Samfundets kasser trænger til en tur på lossepladsen*. Lokaliseret d. 9

November 2021 på: <https://aalborg.enhedslisten.dk/samfundets-kasser/>

VIVE. (2021). *Efterværn og overgange til voksenlivet – Litteraturgennemgang*. Lokaliseret d.

16. september 2021 på: <https://www.vive.dk/media/pure/16225/5734571>

Willig, R. (2003). Indledning. I R. Willig & A. Honneth. (Red.), *Behovet for anerkendelse - en tekstsamling*. (pp. 7-23). København: Hans Reitzels Forlag.